

N:o 3-4 2011

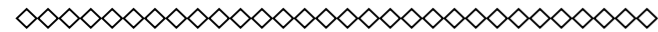
Hinta 7 €

Karjalain Heimio

Sivistysseuran
uusi hallitus sai
tuoreet kasvot

Paanajärvi yllättää
vieraan, joka tulee
ensimmäistä kertaa

KUTSU MAIKKULAN PRAASNIEKKAAN

Maikkulan praasniekkaa vietetään perinteisesti Oulun Päivi-
en aikana lauantaina 3.9.2011 klo 12.00 alkaen Maikkulan
entisellä kasarmilla, os. Ohramaltaantie 22 (käynti Kajaanin-
tien kautta).

Rukouspalvelus toimitetaan rukoushuoneessa ja sen jälkeen
litanian Matkamiehen ristillä. Vienan pakolaisten muistokivellä
esitetään ohjelmaa. Kahvi- ja teetarjoilu on piha-alueella, sa-
teen sattuessa rukoushuoneessa.

Järj. Pohjois-Vienna -seura ja Oulun ortodoksinen hiippakunta
ja seurakunta

TERVETULOAI!

Rakennusliike
RAKENNUSNELIÖ OY

Helsingintie 9 A 1, 24100 SALO
Puh. 02-7317262, telefax 02-7332626

Juuriltaan karjalainen yritys

Karjalan Heimo

Karjalan Sivistysseura ry:n
jäsenlehti ja äänenkannattaja
- Kirjäl ja ääniterveis suodista 1906 -

Seura perustettiin 1906 nimellä Wieman Karjalaisen Liiton.
Vuonna 1917 seuran kokouksella tuli Karjalan Sivistysseura ry.
Seuran toimintokausi on kirj- ja kirjallisuuden kielten ja
kulttuurin välittämisen sekä sivistystyön tekeminen. Seuran
pyrkimys on kehittää karjalaisen perinnettä ja kielikulttuuria
sekä kirkon ja karjalaisen yhteisön.

Karjalan Sivistysseura ry:n jäsenet pääsevät jatkamaan hyvää
suhteellista koulutusta. Jäsenmaksuun sisältyy Karjalan Heimon
-lehti. Tervetuloa jäseneksi, lehden tilaajaksi ja kirkon aktiiviksi
karjalais-karjalaisen kulttuurin harrastajaksi.

Liittolista ja seuran tilinumerot: www.karjalansivistysseura.fi

TÄSSÄ NUMEROSSA

Kansikuva: Paanajärven
maisemat ovat luon-
nonkauniita. Kuva: Vesa
Keinonen

*Unto Marikainen: Staroverstit eli vanha-
uskoiset paossa Suomessa* s.36
.....
*Alma Sapošnikova-Tervonen: Vuonnisen
asukkaat sotaevakkoina* s. 39
.....
*Marjukka Patrakka: Talvielämää
Kujjärven Paloniemessä* s. 43
.....
*Aila-Liisa Laurila: Heimopäivät
pidettiin Rovaniemellä* s. 46
.....
*Aila-Liisa Laurila: Kalevala-pruas-
niekka Helsingissä* s. 48
.....
*Ossipan Asmo: Vuokkiniemi-seuran
heimotapaaminen* s. 50
.....
*Martti J. Takalo: Talven haastekyykkää
Kemin alaosastossa* s. 50
.....
*Tuonilmaisiiin: Anni Popova, Irma Mäkelä,
Alpo Räisänen ja Eino Puustinen* s. 53
.....
*Valentina Mironova: Folkloristi kentällä
-levy ilmestynyt* s. 56
.....
*Kari Kemppinen: Puheenjohtajan
palsta* s.63
.....

Karjalan Heimo

Vuonna 1906 ilmestyi lehden ensimmäinen
näyttenumero nimellä Karjalaisten Pakinoita

Toimitus

Päätoimittaja: Aila-Liisa Laurila
Puhelin: 0400 755 907 tai 040 514 3351
Sähköposti:
paatoimittaja@karjalanheimo.fi
Kirjeposti:
Lapinkaari 20 B 23, 33180 Tampere
Internet: www.karjalanheimo.fi

Ulkoasu

Taitto: Peter Bange
Sähköposti: pbange@welho.com

Ilmestyminen

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa,
kaksoisnumeroina. 92. vuosikerta.

Ilmoitushinnat (2011)

Takakansi 490 €, sisäkannet II ja III 450 €,
1/1-s. 430 €, 1/2-s. 300 €, 1/3-s. 235 €,
1/4-s. 185 €, 1/6-s. 140 €, 1/8-s. 115 €

Mediakortti (pdf)

www.karjalanheimo.fi

Ilmoitusaineiston toimitusosoite
paatoimittaja@karjalanheimo.fi

**Lehden tilaaminen ja
osoitteenmuutokset**

Karjalan Sivistysseura ry
Osoite: Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Puhelin: (09) 171 414
Telefax: (09) 278 4765
Sähköposti:
toimisto@karjalansivistysseura.fi
Internet: www.karjalansivistysseura.fi
Toimisto palvelee: ti ja to klo 10-15,
heinäkuussa suljettuna.

Tilaushinta / jäsenmaksu (2011)

Lehden tilaushinta on 40 € / vuosi.
Yhdistyksen jäsenmaksu on 32 € ja lehti
sisältyy jäsenetuna jäsenmaksuun.

Pankkiyhteys

Sampo Pankki 800015-61719
IBAN: FI92 8000 1500 0617 19
BIC/SWIFT: DABAFIHH

Toimitusneuvosto

Senni Timonen, puheenjohtaja
Max Arhippainen, Tapio Hämynen,
Tuula Koski, Pekka Laaksonen,
Aila-Liisa Laurila, sihteeri

Julkaisija

Karjalan Sivistysseura ry
Internet: www.karjalansivistysseura.fi

Painopaikka

Libris Oy

Oikeudet muutoksiin pidätetään.

ISSN 0449-8828

Helsingissä 10. elokuuta 2011

Kieli ja uskonto vaihtoon

Kaikki on mahdollista. Todellakin. Siinä missä lähes sata vuotta sit-
ten vaihdettiin nimiä, äidinkieltä ja uskontoa siksi, että ei olisi ero-
tuttu liiaksi muista, nyt samaa tehdään päinvastoin. Nyt ei enää
haluta sulautua, vaan halutaan erottua massasta ja olla yksilöllisiä. Vai mitä
varten näitä oman persoonallisuuden perusasioita muutellaan? Onko kyse
pelkästä vaihtelunhalusta, hienostelusta vai aidosta oman identiteetin hake-
misesta tai peräti vanhojen perinteiden suuresta arvostamisesta ja kunnioit-
tamisesta?

Moni on vaihtanut luterilaisuuden ortodoksisuuteen, suomennetun ni-
mensä takaisin alkuperäiseen suvun muotoon, ja nyt on mahdollista vaihtaa
myös äidinkieli. Karjalan Kielen Seura on sopinut Suomen väestörekisteri-
keskuksen kanssa järjestelystä, jonka mukaan karjalaiset voivat vaihtaa vä-
estökirjanpitoon äidinkielekseen karjalan. Aikaisemmin se ei ole ollut mah-
dollista, vaikka äidinkielten luettelossa on yli sata muuta kieltä abhaasista
zuluun.

No, rynnimmekö nyt joukolla maistraattiin kieltä vaihtamaan? Ehkä. Toden-
näköisesti moni on jo vaihdon tehnytkin. Karjalan elvyttämisen kannalta on
hyvin tärkeää, että se esiintyy väestökirjanpidossa yhtenä Suomessa puhut-
tavista kielistä.

Karjala on myös oman sukuni kieli. Puhun ja ymmärrän sitä, mutta itse
en ole saanut siihen koskaan opetusta. En osaa sitä läheskään täydellisesti.
Mielestäni se ei voi olla äidinkieleni, vaikka se äitini äidinkieli onkin. Voisin
tietenkin opetella karjalani vieläkin paremmaksi, mutta voiko opeteltu kieli
olla koskaan äidinkieli? Missä sitten käyttäisin "äidinkieltäni"? Onhan tieteni
kin yksi vaihtoehto ryhtyä vain puhumaan sitä, sanokoot muut ympärillä mi-
tä tahansa. Aika veikeää se olisi.

Henkilökohtaiselta kannalta aihetta pohdintoihin riittää. Yleiseltä kannalta
on selvää, että karjalaa pitää elvyttää ja kaikin mahdollisin keinoin säilyttää
elossa. Äidinkielen vaihtajat tekevät suuren palveluksen karjalalle. Mitä suu-
rempi on tilastoitujen karjalankielisten määrä, sitä paremmin saadaan julki-
sia varoja karjalan elvyttämiseen ja kehittämiseen Suomessa.

AILA-LIISA LAURILA
päätoimittaja

Hallitukseen tuli monta uutta kasvoa

Karjalan Sivistysseura sai alkukesästä uuden hallituksen, joka on nyt järjestäytynyt ja valinnut itselleen varapuheenjohtajan, rahastonhoitajan, sihteerin ja taloustoimikunnan. Karjalan Heimo esittelee seuran asioista päättävät henkilöt, joiden joukossa on tuoreita kasvoja.

Mari Rajamaa
jäsen

Mari Rajamaa on 41-vuotias markkinoinnin yo-merkonomi ja filosofian maisteri. Lisäksi hän on suorittanut organisaatioiden ja johtamisen perusopinnot Helsingin kauppakorkeakoulussa. Hän on syntynyt Pudasjärvellä ja käynyt koulut Oulussa. Hän asuu nykyään perheineen Helsingissä ja työskentelee it-alalla SAP-konsulttina.

Hän on isänsä Juhani Rajamaan puolelta täysin vienankarjalainen ja äitinsä Anja Suvannon puolelta puoliksi. Isän isä, kauppaneuvos Janne Rajamaa (Ivan Rotonen, Rodionoff) ja hänen puolisonsa Jenni Rajamaa (o.s. Rotonen) olivat syntymänsä Pistojärven Suvannon kylästä. Janne Rajamaa oli yksi Säätio Väinölän perustajista. Äidin äiti, Katri (Jekaterina) Suvanto o.s. Moisejeff on syntynyt Pistojärven Kiimasvaaran kylässä. Katri-mummo elää yhä. Mari Rajamaa on käy-

nyt sukulaisten kanssa useasti Vienassa ja hänen sukulaisiaan asuu Uhtualla. Hän on Pohjois-Viena-seuran perustajajäseniä.

Mari Rajamaan tavoitteena Karjalan Sivistysseuran hallituksessa on toimia seuran sääntöjen ja tarkoituksen mukaisesti tässä ajassa. Hän haluaa vaalia itä- ja rajakarjalaista kulttuuria karjalaisten asuma-alueilla sekä edistää karjalaisten sivistystyötä. Lisäksi hän haluaa toimia karjalaisen perinteen ja heimohengen säilyttämisen ja elävänä pitämisen hyväksi.

Hän toivoo, että seura saa syvennettyä yhteyksiä Nuori Karjala -järjestöön nyt, kun nuoria aktiivisia toimijoita saatiin hallitukseen. Lisäksi hän toivoo, että kielipesätoimintaa perustetaan ja tuetaan myös pohjoisen Vienan alueille. Hän on kiinnostunut karjalaisen kielen, kulttuuri-, käsityö- ja ruokaperinteen elvyttämisestä heimolaisten keskuudessa Karjalan tasavallassa ja Suomessa.

Tuomas Nurmela
varapuheenjohtaja

Tuomas Nurmela on Oulusta syntynyt oleva, helsinkiläistynyt kolmekymppinen. Hän on työskennellyt reilut kymmenen vuotta erilaisissa tehtävissä useissa eri järjestöissä, niin palkkatyössä kuin luottamustehtävissä. Tällä hetkellä hän työskentelee toiminnanjohtajana terveydenhoitoalan edunvalvontajärjestössä.

Tuomas Nurmelan vionalaiset sukujuuret ovat peräisin äidin puolelta. Äidin äiti eli mummo Katri Suvanto o.s. Moisejeff on syntynyt Pistojärven Kiimasvaarassa eli Närhilässä. Mummon molempien vanhempien suvut ovat lähtöisin Kiestingin Suurijärveltä ja Lohivaarasta.

Hänen isänsä, Konsta Moisejevin esi-isä Moisei Terenteinpoika siirtyi 1700-luvun lopulla Närhilän kylään. Samoihin aikoihin sinne muutti myös mummon äidin, Maria Nikitinan esi-isä Ivan Nikitanpoika Potapov, jonka sukunimeksi tuli Nikitin. Mummon perhe pakeni Suomeen 1920-luvun alkupuolella.

Tuomas Nurmela kertoo oppineensa, että yhdistyksien hallitukset eivät ole yksinään mitään. Yhdistysten ja järjestöjen toiminnassa on oltava mukana aktiivisia ihmisiä. Karjalan Sivistysseurankin on toimitava siten, että se palvelee mahdollisimman hyvin jäsenistöään. Hän muistuttaa, että ilman jäsenistöä ja aktiivista toimintaa ei olisi Karjalan Sivistysseuraakaan.

Hän haluaa, että seuran toiminnassa arvostetaan jokaista sen jäsentä ja toimitaan yhteisten pelisääntöjen mukaisesti itä- ja rajakarjalaisen kielen ja kulttuurin vaalimiseksi sekä sivistystyön tukemiseksi.

Hallituksen nuoremman polven edustajana hän toivoo aktiivista yhteistyötä myös Venäjän Karjalassa toimivien nuorisjärjestöjen kanssa.

Kari Kontu
jäsen

Kari Kontu on 64-vuotias eläkkeellä oleva sukututkija-aktiivi, joka on tehnyt 32 vuoden mittaisen työuran Stora Enson palveluksessa Oulussa kouluttajana, työhönottajana ja työntutkijana. Petroskoilaisen Rudolf Toivosen avustamana hän on päässyt sukunsa selvittelyssä vuodesta 1590 alkaen tähän päivään. Suvut ovat äidin isän puolelta Kontradjeveja. Äidin äidin puolelta suku on Remsujeveja; äidin äiti oli Kamkinin ortodoksispappissuku. Vuokkiniemessä, Kalevalassa ja Kostamuksessa on tällä hetkellä sukulaisia yli 60 henkilöä. Vanhin Santra Remsujeva kuoli viime vuonna 96-vuotiaana. Nuorin syntyi tänä vuonna 26.3. ja on Anastasia Boldyrev (Kontradjev-suku).

Kari Kontu toimii Pohjois-Viena-seurassa ja on Vuokkiniemi seuran varapuheenjohtaja. Hän on ollut myös mm. Setlementtinuorten Oulun piiripuheenjohtaja yli 10 vuotta ja toimii edelleen Knuutilan Huolto Oy:n toimitusjohtajana. Kari Kontu on avoin uusille haasteille ja haluaa toimia rakentavasti jäsenistön mielipiteitä kuunnellen. Hän painottaa avoimuuden lisäämistä ja tiedonkulun parantamista Sivistysseurassa. Talouden hyvää hoitoa hän haluaa edelleen kehittää

Simo Kannelsuo
jäsen

Simo Kannelsuo on 62-vuotias auto- ja kuljetusinsinööri, joka työskentelee Kemissä Stora Enson Veitsiluodon tehtaalla paikallispalvelupäällikkönä.

Äitinsä puolelta hän on hämäläisiä. Äiti oli syntynyt Vanajalla. Isä oli vionalaisia ja oli syntynyt Vuonnissa. Isä pakeni Suomeen helmikuussa 1922 yhdessä isänsä Harittaman, äitipuolensa Martan ja veljensä Simon kanssa. Isän vanhin veli Risto (Grigori) jäi Vianaan ja keräsi siellä 1920-luvulla myös kansanrunoutta. Toinen veli Mikko sai surmansa metsäsissien joukoissa. Sukunimi oli Suomeen tullessa Bogdanoff, mutta isä muutti sen sota-aikana Kannelsuoksi. Isän äiti oli Kieleväisiä ja isän isän puolen sukujuuret menevät Martiska Karjalaisen veljeen Hilippaan.

Simo Kannelsuo on harrastanut sukututkimusta ja häntä kiinnostaa vanhan tiedon ja historian tallentaminen. Hän haluaisi kerätä talteen valokuvia ja muuta aineistoa siltä ajalta, kun karjalaiset pakenivat Suomeen. Toisaalta tulevaisuus kiinnostaa häntä. Seuran jatkuvuuden kannalta on oleellista, että saamme nuoria mukaan toimintaan. Hän toivoo mietittävien keinoja, millä nuorisoa vedetään mukaan. Samoin alaostojen ja seurojen yhteistoiminnan tiivistäminen on mietittävä.

Pekka Pamilo
jäsen

Pekka Pamilo on 62-vuotias biologi, joka työskentelee Helsingin yliopistossa. Sukujuuret tulevat isän puolelta Porajärveltä ja Suojärveltä. Hän on osallistunut KSS:n ja suojärveläisten tilaisuuksiin jo pienestä pitäen, ja varsinaisesti hän on tullut toimintaan kyykkäkentän kautta. Pekka Pamilo on pelannut kyykkää jo yli 50 vuotta ja on myös Sivistysseuran kyykkäkerhon sihteeri.

Pekka Pamilo pitää tärkeänä, että Karjalan Sivistysseura pystyy eri tavoin tukemaan kielen ja kulttuurin edistämistä: tallentamista, tutkimista ja elvyttämistä. Hyvien hankkeiden tukeminen apurahoin on yksi toiminnan muoto, mutta seuran on syytä olla myös aloitteellinen. Yhteistyötä muiden, samoja päämääriä ajavien tahojen kanssa voi entisestään lisätä.

Markku Pottonen
rahastonhoitaja

Markku Pottonen eli Davidin Jehkimän Kustin Martin Markku on syntynyt vuonna 1962. Hän valmistui aikoinaan Helsingin kauppakorkeakoulusta ja on nyt Euroopan unionin virkamies Euroopan tilintarkastustuomioistuinten tosin tällä hetkellä neljän vuoden ajan lainassa valtiontalouden tarkastusvirastossa Suomessa.

Isän vanhemmat ovat Repolasta ja äidin suku Säkijärveltä Viipurinlahdelta. Karjalan Sivistysseuralla on pitkä historia, ja tehtyä työtä pitää hänen mielestään kunnioittaa. Hän haluaisi kuitenkin herättää keskustelua seuran tavoitteista ja tulevaisuudesta. Isiemme kieli ja kulttuuri ovat kuolemassa rajan kummallakin puolella, ja nyt olisi viimeinen hetki pitää perintö elävänä. Kysymyksiä on paljon, mutta niistä tärkeimmät hänen mielestään ovat nämä kaksi: haluamme me käyttää voimavarojamme ja

varallisuuttamme elvytykseen, vai taanummeko perinneyhdistykseksi? Miten voimme vaikuttaa siihen, että karjalaisuuden status nousee merkittävästi kummallakin puolen rajaa?

Markku Pottonen harrastaa luontoon liittyviä asioita, etupäässä kalastusta ja ratsastusta sekä talvilajeja, kuten lasketelua ja lumilautailua. Hän pitää tärkeänä vapaamielistä ajattelua ja sitä, että kaikki saavat mielipiteensä kuuluviin.

Seija Jalagin
sihteeri

Seija Jalagin on oululainen filosofian tohtori ja historioitsija, jonka juuret ovat isän puolelta Etelä-Vienan Tunkualla. Hän vieraillee siellä sukulaisten luona vuosittain ja tekee myös tutkimustyötä alueen elinoloista. Jalagin työskentelee Oulun yliopistossa opettajana ja tutkijana. Hänen kiinnostuksensa kohteita ovat kulttuurien välinen vuorovaikutus, Japanin historia, kristillisen lähetystyön historia ja sukupuolihistoria. Tieteellisten teosten lisäksi hän on kirjoittanut ja toimittanut sukukirjoja tornionlaaksolaisen äitinsä suvusta.

Karjalan Sivistysseuran toimintaan Seija Jalagin haluaa tuoda sekä humanistitutkijan että itäkarjalaisen taustansa ja pyrkiä vahvistamaan karjalaista identiteettiä osana maailmankansalaisuutta rajojen molemmin puolin.

Eeva-Kaisa Linna
taloustoimikunnan
puheenjohtaja

Eeva-Kaisa Linna on Kuusamossa vuonna 1950 syntynyt, Oulussa kasvanut ja koulut käynyt sekä Turun kaupakorkeakoulusta valmistunut ekonomi. Hän on asunut Lohjalla vuodesta 1982. Hän työskentelee Opetushallituksessa erityisasiantuntijana. Hän on uusi taloustoimikunnan puheenjohtaja ja Karjalan Heimo kysyi häneltä viisi kysymystä.

1. Mikä on karjalainen taustasi?

- Isäni Lauri Kaukonieni syntyi Kuusamossa Uhtualta kotoisin olevaan kauppiasperheeseen. Isoisäni Iivo Kaukonieni, alun perin Ivan Mitrofanoff ja isoäitini Anna Kaukonieni, omaa sukuaan Dorofejeff olivat syntyneet Uhtualta mutta muuttaneet jo nuorina elannon perässä Suomeen, Iivo ensin Hämeeseen ja Anna Uuteenkaupunkiin, sitten Rovaniemelle ja lopulta kauppiaksi Kuusamoon. Iivo kuoli jo 1937 mutta isoäitini Annan tapasin useinkin lapsena.

- Iivo ja Anna olivat aktiivisia vienalaisien elinolojen parantajia ja Vienan Karjalaisten Liiton perustajajäseniä. Anna ja hänen kälynsä Selma ovatkin muuten ainoat naiset usein esillä olevassa Vaasassa otetussa alustavan kokouksen kuvassa. Vienankarjalaisuus on ollut keskeinen osa Kaukonien perheen elämää. Esimerkiksi vuonna 1916 kuollut, nuorena leskeksi jäänyt Annan äiti Evdokia Dorofejeff (omaa sukua Sofronoff) osallistui innokkaasti heimotyöhön.

2. Millaiset tavoitteet asetat omalle uudelle tehtävällesi Karjalan Sivistysseurassa?

- Lisäksi taloustoimikunnassa ovat mukana Kari Kontu, Pekka Vaara ja Hannu Raulo sekä uusi rahastonhoitaja Markku Pottonen. Taloustoimikunta on saanut seuran hallitukselta tehtävän laatia hallinto- ja taloussääntö, jossa uudistetaan vuonna 2007 laadittu taloussääntö sekä luodaan pohja hyvälle hallinnolle Sivistysseurassa. Tällä hallitustoimintaa ohjaavalla asiakirjalla voidaan varmistaa seuran eettisesti korkeatasoinen toiminta tulevaisuudessa.

- Pidän sekä taloustoimikunnan perustehtävää että hallinto- ja taloussääntöuudistusta erittäin tärkeinä. Seuran talousasioita upeasti pitkään hoitanut Ilmari Homanen on myös juuri jättänyt

Senni Timonen
jäsen

Senni Timonen on 66-vuotias folkloristi ja filosofian tohtori. Hänen sukujuurensa ovat äidin puolelta Laatokan Karjalassa, äidin äidin puolelta Suojärvellä. Hän on eläkkeellä SKS:n Kansanrunousarkiston erikoistutkijan virasta, mutta on edelleen aktiivinen osallistuja ja tutkija. Hänen erityisiä kiinnostuksen kohteitaan ovat karjalaiset runonlaulajat, Neitsyt-Maria -runot ja lyyriset runot. Hän työskentelee nyt erilaisten keskenkäisten hankkeiden kimpussa. Näistä Sivistysseuran kannalta tärkeä on Vienan pakolaisilta äänitettävien runojen julkaiseminen.

Senni Timonen on myös Karjalan Heimo -lehden toimitusneuvoston puheenjohtaja. Lehdessä ja koko Seurassa hän pitää tärkeänä karjalaisen kulttuurin ja karjalaisten ihmisten historian tutkimista ja tuomista nykyaikaan sekä nuorten saamista mukaan toimintaan.

Pakka Vaara
jäsen

Keski-Pohjanmaalta Nivalasta kotoisin oleva Pekka Vaara on 60-vuotias rakennusalan diplomi-insinööri ja työskentelee omassa konsulttiyrityksessään. Hän osallistuu myös Espoon kunnallispolitiikkaan ja toimii Aseman Lapset ry:n puheenjohtajana.

Hänen isän isänsä Nikolai Andronoffin suku on Uhtuan Lamminpohjasta. Suvun taustasta voi lukea enemmän kirjasta Uhtuan Andronoffit, jonka Pekka Vaara julkaisi viime vuonna.

Karjalan Sivistysseuran toiminnan painopistettä pitäisi hänen mielestään siirtää entistä enemmän kulttuurityöhön, perinteen vaalimiseen ja historiantutkimukseen. Suomalaiset opiskelijat pärjäävät nykyisen hyvän opintotuen ansiosta ilman seuran tukea, ja siksi stipendejä pitäisi enemmän kohdistaa rajantakaisille karjalaistaustaisille opiskelijoille ja Suomessa toiminta-ajatustamme tukevan jatko-opiskelun ja tutkimuksen tukemiseen.

Hallitus 2011

Kari Kemppinen, puheenjohtaja
Tuomas Nurmela, varapuheenjohtaja
Markku Pottonen, rahastonhoitaja
Seija Jalagin, jäsen
Simo Kannelsuo, jäsen
Kari Kontu, jäsen
Pekka Pamilo, jäsen
Mari Rajamaa, jäsen
Senni Timonen, jäsen
Pekka Vaara, jäsen

Pentti Keynäs, kunniapuheenjohtaja
Marja Torikka, asiantuntijajäsen
Irma Lahti, sihteeri (toukokuun loppuun)

Seija Jalagin, sihteeri (kesäkuun alusta)

tehtävänsä ja hänen saappaansa ovat suuret täytettäviksi. Taloustoimikunta tekee parhaansa niin uuden rahastonhoitajan kuin hallituksen avustamiseksi talousasioissa.

3. Mitä toiveita sinulla on Karjalan Sivistysseuran toiminnan kehittämisestä?

- Sääntöjensä mukaan Karjalan Sivistysseuran tarkoituksena on itä- ja rajakarjalaisen kulttuurin vaaliminen. Seura pyrkii ylläpitämään karjalaista perinnettä ja heimohenkeä sekä lujittamaan karjalaista itsetuntoa. Tämä säännöissä määritelty tarkoitus on edelleen ajanmukainen.

- Seuran arvopohja nojaa vahvaan itä- ja rajakarjalaiseen identiteettiin, karjalais-kalevalaiseen kulttuuriperintöön ja karjalan kieleen. On kuitenkin syytä olla realistinen ja nähdä, ettei itä- ja rajakarjalaisen identiteetin kokeminen ole enää itsestään selvää Karjalasta Suomeen siirtyneiden jälkeläisillä. Toivon kuitenkin, että seura saa lisää aktiivisia toimijoita sekä karjalaissukujen että muiden seuran toiminnasta kiinnostuneiden piiristä.

- Karjalais-kalevalainen kulttuuri on parhaiten säilynyt rajantakaisessa Karjalassa, jossa edelleen puhutaan karjalan kieltä. Karjalaisen identiteetin, perinteen ja kielen säilyttäminen elävänä on kuitenkin vaikeuksissa ja tarvitsee tukea Suomen puolelta. Tämän tulee mielestäni olla keskeisintä seuran toiminnan kehittämisessä.

- Näen, että nyt on hyvä pysähtyä miettimään, miten Sivistysseura toimii tulevaisuudessa. Tarvitaan strategia, jossa linjataan ne keskeiset toimintamuodot, joiden avulla todella edistetään seuran tarkoituksia, kuten sukukansojen keskeistä kielellistä ja kulttuurista yhteistyötä. Tällä alueella seura on tehnyt aina arvokasta työtä mutta uskon, että toimintaan voidaan myös löytää uusia muotoja toimimalla niiden tahojen kanssa, joilla on asiantuntemusta ja jotka kokevat, että asia on tärkeä ja läheinen.

- Itse koen, että seuran tavoite on toiminnan vaikuttavuuden eikä niinkään näkyvyyden lisääminen. On suunnattava toiminta ja voimavarat niiden asioi-

den toteuttamiseen, jotka ovat seuran tarkoituksen mukaisia ja vahvistavat parhaiten karjalaista kulttuuria ja karjalan kieltä sekä karjalaisen identiteetin säilymistä niin Suomessa kuin Karjalassakin.

- Seuralla on upea jäsenistö, jossa on valtava potentiaali. Toimintaa kehitettäessä mieltä jäsenten kanssa, miten sitä voitaisiin entistä paremmin hyödyntää.

4. Olit ehdolla myös koko seuran puheenjohtajaksi. Miksi mielestäsi vuosikokous oli tällä kertaa niin vaikea viedä läpi?

- Lupauduin ehdolle ylimääräisessä jäsenkokouksessa pitkällisen harkinnan tuloksena, kun oli tullut selväksi laaja tyytymättömyys seuran puheenjohtajan toimintatapaan sekä tarve palauttaa hyvä yhteishenki ja jäsenistön luottamus seuran toimintaan. Ja toisaalta, palkki-ovaatimuksen kaaduttua puheenjohtaja Kari Kempininen oli ilmoittanut, ettei ole käytettävissä.

- En ollut paikalla vuosikokouksessa Rovaniemellä. Mielestäni vuosikokouksen ja ylimääräisen kokouksen tapahtumat osoittivat sen, että johdon toimet eivät vastanneet jäsenten tahtoa. Vaikeudet nousivat siitä, että hallituksen joh-

to unohti kuunnella jäsenistöä ja huomioida sen tahtoa. On syytä muistaa kaksi tärkeää asiaa: yhdistyslain mukaan päätösvalta kuuluu yhdistyksessä sen jäsenille ja että yhdistyksenä Karjalan Sivistysseura on olemassa vain ja ainoastaan jäsentensä yhteistä intressiä varten. Se, että jäsenistö käyttää päätösvaltaansa, on jäsenten oikeutettua ja vastuullista toimintaa.

- Molemmat kokoukset on viety läpi täysin yhdistyslain mukaisesti, ja ainakin Helsingin kokous onnistui kokousteknisesti hyvin mallikkaasti. Jäsenistö käytti sille kuuluvaa valtaa: hyväksyi vuosikokouksessa hallituksen ehdotukset vain niiltä osin, kuin koki ne perustelluiksi, ja ylimääräisessä jäsenkokouksessa esityslistalle vain ne asiat, jotka katsoi tarpeellisiksi käsitellä.

5. Mitä muuta harrastat ja pidät tärkeinä asioina elämäsi?

- Elän maalaiselämää, hoidan puutarhaa ja luen kaunokirjallisuutta ja henkilökuvauksia. Työni vuoksi olen seurannut pitkään opetussektorin kehittymistä Etiopiassa ja Sambiassa. Tärkeäksi koen epäoikeudenmukaisuuden poistamisen maailmassa.

Kesäinen Viena ihastutti, mutta kylien tulevaisuus jäi askarruttamaan

Vanha vienankarjalainen kulttuuri osoitti vielä elinvoimaansa, kun 82-vuotias jyskyjärveläinen Helmi Rekina esitti vieraille perinteisiä ja uusiakin lauluja.

Kesäisen idyllinen Jyskyjärvi saa sydämen sykkimään Vienalle. Kylä oli tuki-kohtana matkalla, joka tehtiin keskellä kauneinta suvea.

Jyskyjärven kylä sympaattisine ihmisenen teki suuren vaikutuksen varsinkin ensi kertaa seudulla vierailleihin. Karjalainen vieraanvaraisuus, ikivanha laulu ja runoperinne, monivaiheinen historia ja kaunis luonto olivat ainutlaatuisia yhdistelmä. Myös talojen vanhat saunat eli "kylät" testattiin joka ilta ja aivan erinomaisiksi havaittiin.

Paahattavat helteet olivat tuoneet Jyskyjärvellekin paljon perheiden jälkikasvua

Karjalan kaupungeista ja Pietarista asti. Viileässä joessa kelpasi välillä virkistäytyä vaikkapa puutarhatöiden lomassa. Kylällä riitti elämää ja kauppoissa asiakkaita. Vieraita tervehdittiin iloisesti hymyillen ja jutulle jäätin mielellään.

Kulkuyhteydet Jyskyjärvelle ovat parantuneet, kun ajoneuvoille tarkoitettu silta on ollut hyvässä kunnossa. Tärkeät venereitit ovat olleet tänä kesänä hie- man haasteelliset, kun vedet ovat olleet kovin matalalla.

Suomesta saapunut matkailijaryhmä teki venemestari Taito Mikkosen johdolla muutamalla veneellä retken läheiselle

hiekkarannalle. Veneen ohjaaminen vaatii kovasti tarkkuutta laajalla Jyskyjärvelä esiin nousseiden kivien ja karikkojen seassa.

Vanha vienankarjalainen kulttuuri osoitti vielä elinvoimaansa, kun 82-vuotias jyskyjärveläinen Helmi Rekina esitti vieraille perinteisiä ja uusiakin lauluja. Helmi ilahdutti kuulijoitaan mm. perinteisellä vienankarjalaisella joiulla. Hän on joikujen viimeisiä taitajia. Pirteä teräsnainen esitti myös monia suomalaisille tuttuja hää- ja rakkausaiheisia lauluja, joita kaikki lauloivat mukana.

Jyskyjärveltä lähdettiin myös muuttaman tunnin vierailulle Paanajärvelle pitkin Vienan kuoppaisia teitä. Helteisenä keskikesän päivänä tämä kuuluisa kylä vaikutti kovin hiljaiselta.

Uuden Paanajärven puolella näkyi sentään kaupoissa ja kylänraitilla muutama sielu – ja postitalon lippusalossa liehui komea Karjalan lippu! Vanhalla kylällä ei päivän kuumimpina tunteina ollut juuri ketään näkyvissä. Tuli tunne kuin olisi ollut kotiseutumuseossa eikä elävässä ihmisyydessä. Kuuluisa Paanajärvi olikin aikamoinen pettymys monelle sitä odottaneelle matkalaiselle.

Rakennustöitä sentään tehtiin muutamassa talossa. Hirsien nosto paikalleen on epäilemättä raskasta puuhaa, kun lämpötila varjossakin oli 30 astetta! Ruokailu oli tarjolla monille suomalaisille tutun Vieno Dementjevan ja hänen miehensä Riston talossa, jossa rakennustyöt olivat käynnissä.

Tulipalo poltti heidän talonsa keväällä 2009, mutta tilalle on nousemassa uusi komea pirtti. Tarmokas Vieno kestiti herkullisilla antimilla ison joukon pikaiseen tahtiin.

Lohjalainen Timo Saloranta oli matkaan hyvin tyytyväinen.

– Matka vastasi hyvin minun ja vaimoni odotuksia. Maisemat ja kylät olivat todella upeita ja ihmiset vieraanvaraisia.

Vienan rapistuvat kylät ja erityisesti kuoppaiset tiet herättivät tiemestarina työskentelevässä Salorannassa monenlaisia mietteitä.

– Kyllä korjausprojektia olisi siellä suunnalla tehtävissä niin paljon, että koko elämäntyönsä saisi Vienan mailla helposti tehtyä, mies naurahtaa.

Paanajärven hiljaisuus hämmästytti Salorantaa.

– Ihmisiä ei siellä kylällä juurikaan näkynyt. Ne harvatkin, joita liikkui, eivät ottaneet turisteihin minkäänlaista kontaktia. Tämä tuntui kyllä aika oudolta.

Vienan kylien tulevaisuudesta Salorannat kävivät paljon keskusteluita Jyskyjärven isäntäperheensä luona.

– Nuoret muuttavat joukolla pois, koska juuri minkäänlaista työtä ei näillä

syrjäseuduilla ole. Tämä on kamala tulevaisuudenkuva, tätä menoa kylät tyhjenevät kokonaan sitä mukaa kuin vanhat mummut kuolevat, Timo Saloranta pohtii.

Vanhan Paanajärven kylän keskeisellä paikalla oleva kirkko osoittautui perin masentavaksi näyksi. Suljetun, rapistuvan kirkon oven yläpuolelle on kuitenkin ironisesti maalattu teksti ”Terve-tuloa”.

Alennustilassa oleva kirkko edustaa vahvaa kristillistä perinnettä. Se on jo

kolmas tai neljäs Herran huone samalla paikalla. Nykyinen 1850-luvulla rakennettu puukirkko on harvinaisuus, koska se on rakennettu kivikirkkoja varten tehtyjen piirustusten mukaan. Vastaavia on koko Venäjälläkin vain muutamia.

Neuvostovallan aikana kirkko sai Paanajärvelläkin aluksi jatkaa toimintaansa, mutta Stalinin aikana vuonna 1932 se suljettiin. Sen jälkeen kirkko toimi kulttuuritalona aina 1990-luvun alkuun saakka. Sittemmin tämä uusiokäyttökin on loppunut, ja suurimman osan aikaa rakennus on täysin tyhjiällä.

Paanajärvi on hiljainen, mutta helteisessä kesäsäässä lähes satumaisen kaunis.

Uudet hirsitalot antavat Paanajärvellä toivoa paremmasta tulevaisuudesta.

Nyt kirkko on uudelleen vihitty käyttöön vaikka jumalanpalveluksia onkin vain harvaksen. Niitä pidetään säännöllisesti vain kerran vuodessa Iljan päivänä. Pappi tulee silloin paikalle Vienan Kemistä, jonka hallintoalueeseen Paanajärvi kuuluu.

Juminkeko-säätiön puheenjohtaja Markku Niemisen mukaan on toivoa, että Paanajärven kirkko historiallisine ympäristöineen vielä nousisi alennustilastaan.

– Asia on etenemässä Karjalan tasavallan kulttuuriministeriössä, vaikka kulttuurirakennusten muutos- ja restaurointityöt ovatkin Venäjällä useimmiten vaikea prosessi.

– Uuden rakentaminen olisi totta kai paljon helpompaa. Vanhan kirkollisen rakennuksen kohdalla vaaditaan monenlaisia lupia ja lisensejä.

Niemisen mukaan Paanajärven kirkon konkreettinen restaurointisuunnitelma on jo tehty. Sen täytäntöönpanoa ei ole vielä saatu liikkeelle.

Paanajärven kirkon kohdalla aiheutuu hallinnollisia ongelmia siitä että pieni kylä ei muodosta omaa seurakuntaansa.

– Venäjän valtio ei voi myöntää rahoitusta kirkkorakennuksen korjaamiseen, jos yhtenä sopimuskuoppina ei ole toimivaa seurakuntaa. Jatkossa esimerkiksi Kemin kaupungin seurakunnan pitäisikin ulottaa toimintansa Paanajärvelle. Tästä asiasta on Juminkeko-säätiön Paanajärven kylään palkkaama restaurointiarkkitehti ottanut yhteyttä Petroskoin piispa Manueliin.

Paanajärven kirkkorakennuksen tilaa Nieminen ei sinällään pidä toivottomana.

– Sen kattoa olemmekin jo korjanneet ja seinähirsien kuntoa tarkkailleet. Ne näyttäsivät olevan varsin hyvässä kunnossa.

VESA KEINONEN
Teksti ja kuvat

Kolmisenkymmentä matkalaista ympäri maan osallistui Niikon Matkojen retkelle Vienan Karjalaan kesä–heinäkuun vaihteessa. Kosteina olivat Kostamus, Jyskyjärvi, Paanajärvi ja Uhtua.

Oulangan Ortto pakenee ja joutuu taas vangiksi

Ortto Zaikov syntyi 24. maaliskuuta vuonna 1885 Oulangan kunnan Soukelon kylässä. Se sijaitsi Vienan Karjalassa Kuusamon itäpuolella. Myöhemmin hän muutti Suomen puolelle Yli-Iihin, missä hän asui kuolemaansa saakka 1. maaliskuuta vuonna 1962.

Ortto Zaikov suomensi nimensä Oskari Haukilahdeksi. Karjalan Heimo on saanut hänen pojaltaan Niilo Haukilahdelta käyttöönsä miehen vankeusajan päiväkirjamerkinnot ensimmäisen maailmansodan ajalta.

Nyt tuli tutkimus. Kuka päästi hevoset? Kukaan ei tunnustanut eikä kukaan ollut tapausta nähnyt eikä kuullut siitä. Tästä meitä seisotettiin yksi tunti ja tutkittiin, mutta ei saatu mitään selville. Sitten saatiin rangaistus. Se oli sellainen, että rivistä joka kymmenes tuli ripustettavaksi.

Meidät ripustettiin käsimitkista ortteen niin, että varpaat koskettivat vähän maahan. Siinä piti seisoa kaksi tuntia. Nyt pantiin kaksi miestä riippumaan isännän läsnäollessa. Sitten isäntä poistui. Meidän vahtipäällikkömme, kersantti jäi tätä asiaa johtamaan.

Vahtipäällikkö oli mukava mies. Hän

Oskari Haukilahti puolisonsa Jennin kanssa Yli-Iissä noin vuonna 1960. Sotavankesajat ovat tässä vaiheessa jo kaukana takana päin.

sanoi, että kuulkaa veljet, tunnustakaa pois, minä en rankaise. Silloin minä astuin eteen, tein kunniata ja tunnustin, että minä, herra kersantti. Onko muita, kysyi kersantti. On, vastasin. Tuossa riippuu kaveri, ja seppä on kolmas. Kersantti kysyi, että onko vielä muita. Ei ole, sanoin.

Kersantti päästi kovan naurun, kun syyllinen sattui riippumaan, ja haukkui isäntää siitä, että on juutalainen. Hän meni ja vapautti riippujat ja sanoi meille syyllisille, että lähtekää te kolme miestä mukaan. Loput, menkää nukkumaan!

Me lähdimme. Kersantti käveli edellä, me kolme perässä. Menimme kersantin asuntoon. Hän käski meidät istumaan ja nauroi, että kyllä te pojat teitte oikean työn, kun tuo köyhä emäntä sai hevosensa. Sitten kersantti toi meille leivän joka miehelle ja minulle antoi vielä viisi kruunua rahaa tunnustamisen palkkioksi. Sitten hän käski mennä nukkumaan.

Nyt isäntä tuli vihaiseksi. Hän puhutteli meitä "maskaliksi" ja oli aina pahalla tuulella. Aloin kaverin kanssa suunnitella karkaamista. Varustimme suolaa, tulitikkuja ja pellosta riipimiämme jyviä. Meillä oli repussa painoa noin kolme kiloa. Sitten tulimme illalla töistä kello kuudelta ja söimme kuten aina ennenkin. Me emme puhuneet kenellekään puuhistamme. Reput olivat piilossa pellon ojassa. Pimeän tultua lähdimme muka käymälään ja rupesimme jatkamaan matkaa tietämättä suunnasta.

Menimme metsään ja nukuimme aamuun asti. Otimme suunnan auringon noususta ja lähdimme kulkemaan. Kävelimme muutamia päiviä. Rupesi kuulumaan tykin laukauksia. Nyt meillä oli hyvä maali, kun suunta oli selvä. Mutta reppu alkoi olla tyhjä.

Pienen neuvottelun jälkeen päätimme ylittää rintaman ja päästä Venäjän puolelle. Oli pimeä ja kova ammunta. Me konttasimme ja ryömimme. Pääsimme jo saksalaisten linjojen yli. Sieltä kuului jo venäläistä komennusta, mutta me olimme kahden tulen välissä ja oli hyvin pimeä.

Me lähdimme ryömimään, mutta törmäsimme saksalaiseen salavahtiin. Hän huusi kivääri ojossa: "halt!" (seis!) ja otti meidät vangiksi ja toi meidät pataljoonan esikuntaan.

Pataljoonan komentaja rupesi tutkimaan. Hän kysyi: "Mistä rykmentistä olette?" Vastasin, että olemme karkureita, entisiä sotavankeja. Silloin tämä suuttui ja löi kepillä meitä kumpaakin. Hän määräsi sotilaan viemään meidät putkaan ja tuomaan aamulla uudestaan tutkittavaksi.

Sotilas käski meidän seurata häntä. Oli pimeä ja myrsky. Sotilas vei meidät pikku mökkiin, joka oli tyhjä. Hän pani oven kiinni. Me jäimme kylmään tupaa, jossa oli puoliksi särkynyt uuni. Onneksi hän ei ottanut meiltä tulitikkuja pois. Me riipaisimme sievästi tulen ja tutkimme tilannetta.

Uuni oli särkynyt niin, että reikä oli ►►►

katolle. Rautakanki oli nurkassa. Me rupesimme särkemään uunin piippua. Saimme suurennetuksi reikää katolle. Katto oli oljesta ja mökki oli matala. Oli pimeä ja tykin jyske kuului. Rintamalle oli matkaa noin kolme kilometriä.

Pääsimme alas katolta. Nyt oltiin taas vapaalla jalalla, mutta eteen tuli kysymys, mihin lähdetään, linjaanko vai linjan taakse. Sotilaita oli joka paikka täynnä, saksalaisia ja itävaltalaisia. Oli pimeä ja meillä kova nälkä. Ei ollut muuta kuin suola ja tulitikkuja. Me emme tienneet, missä olimme.

Lähdimme kävelemään taakse päin, jotta pääsisimme pois sotilaiden keskuudesta. Kävelimme ahkerasti ja kuunteelimme, ettemme vain sattuisi törmäämään sotilaisiin.

Aamu rupesi koittamaan ja tykkien ääni vaikenemaan. Sotilaiden liike väheni. Päivä valkeni. Lepo olisi tarpeen, mutta meillä oli kova nälkä. Nukahdimme vähän. Olimme synkässä korvessa.

Toinen meistä rupesi tulen tekoon. Toinen lähti katselemaan, eikö sattuisi löytymään jotakin suuhun pantavaa. Hän löysi perunamaan ja toi vähän perunoita. Siinä päivä levähdettiin ja paistettiin perunoita. Ilta alkoi hämärtää. Lähdettiin kulkemaan, mutta ilman mitään päämäärää. Kävelimme kuusi yötä. Aina siellä täällä näkyi taloja ja kyliä.

Otettiin perunoita, missä nähtiin. Väliillä käytiin kerjäämässä, missä paikka arveltiin vaarattomaksi. Kuljimme 12 päivää. Menimme erääseen kylään. Päätettiin, että mennään pyytämään talosta syötävää, ja niin tehtiinkin. Ilmoitettiin emännälle tilanne.

Emäntä sanoi, että odottakaa. Hän laittoi ruoan ja pyysi syömään. Mutta samalla hän pani pojan ilmoittamaan poliisille. Me olimme syömässä, kun poliisi tuli. Poliisi sanoi: "Minä pidätän teidät". Me emme keskeyttäneet syöntiä. Hän sanoi, että syökää vaan ja sitten lähdetään.

Poliisi kysyi meidän nimiämme, ja me sanoimme väärät nimet. Sitten hän kysyi: "Mistä olette lähteneet?" Sitä emme tienneet. Poliisi sanoi, että lähdetään. Niin lähdettiin kävelemään.

Me kävelimme edellä ja poliisi perässä. Keskustelemaan emme pystyneet, koska hän ei osannut venäjää. Mentiin asemalle ja junaan. Junamatka kesti kuusi tuntia. Sitten poliisi vei meidät esikuntaan. Siellä oli vanha upseeri, kapteeni arvoltaan.

Hän alkoi tutkia meitä. Mitkä nimet? Minä olin Nikolai Puurin ja kaverini Ivan Suupoff. Kummatkin olivat väärät nimet. Hän kysyi: "Mistä olette karanneet?" Vastaus: "Vankileiriltä." Valvoja: "Mistä kaupungista?" Sitä me emme tienneet. Valvoja: "Miksi karkasitte?" Vastaus: "Koti-ikävä."

Hän antoi meille leivän ja pani sotilaan saattamaan. Mentiin asemalle ja astuttiin härkävaunuun. Siellä oli kymmenen muuta vankikarkuria ja heillä oli kaksi sotilasta saattajina. Nämä sotilaat eivät kumpikaan osanneet venäjää ja niinpä meidän oli hyvä keskustella keskenämme.

Kyselimme toisilta, kuka kukin on ja mistä karannut ja kuinka monta kertaa. Vahdit eivät välittäneet meidän keskustelustamme.

Matkustimme kaksi vuorokautta. Leipää oli hyvin niukasti eikä muuta ollenkaan. Tultiin Saksan rajalle, Tere-sienstadtin kaupunkiin. Siellä oli suuri vankileiri, 80 000 vankia. Meitä alettiin tutkia. Me vastasimme niin kuin ennenkin. Meidät vietiin sitten parakkiiin, joka oli oikein kylmä. Nyt meillä oli kaksi vierasta: kylmä ja nälkä.

Meidät tuotiin seuraavana päivänä oikeuteen. Meitä oli 16 miestä. Kaikkia syytettiin karkaamisesta. Tuomiot olivat 1-3 kuukautta kuritusparakkia. Nyt oli tässä kylmä asunto ja leipää sai sata grammaa päivässä. Työ oli sellaista, että ihmislantaa ammennettiin tynnyreihin ja itse vedettiin perässä kahden kilometrin päähän pellolle.

Nyt alkoi kunto mennä heikoksi. Polvet rupesivat vapisemaan. Muutamana iltana vedettiin tynnyriä. Oli pimeä. Vahti oli mukana. Katsoin tilaisuutta ja kuiskasin kaverille, että yritetään taas. Vahti ei huomannut meitä, kun oli pimeä ja miehiä paljon.

Me pistäydymme metsään. Toinen sanoi, että juostaan, mutta emme pys-

tyneet siihen. Me vain kävelimme ja istuimme. Kun kävelimme, oli niin pimeää, että törmäilimme puihin. Rupesi tuntumaan pehmeältä jalkojen alla.

Aloimme tunnustella. Sieltä alkoi löytyä perunoita, jotka oli pantu maahan. Kun vähän aikaa kaivoimme, meillä oli kummallakin toista kymmentä perunaa. Tästä tuli meille ilo. Menimme korpeen. Paistoimme ja söimme. Muuta syötävää metsässä ei ollut, sillä oli kevät aika.

Nyt vaelsimme neljä vuorokautta. Tämä oli Tšekkoslovakian puolta. Kielestä venäjänkielinenkin ymmärsi jonkin verran. Sopivassa tilanteessa kävimme taas kerjäämässä ja missä sopi, otimme itse.

Eräänä päivänä nousimme suurelle vaaralle. Sieltä kuulimme hakkausta ja sahausta. Alkoi kuulua venäjänkielistä puhetta. Päätimme mennä juttelemaan. "Päivää - päivää." Kysyimme, oliko se vaarallinen paikka. Meille vastattiin, että ei ole.

"Jos haluatte, voitte päästä töihin." Sitten kysyimme, että saako täällä evästä. Vastaus oli, että siellä sai päivässä 400 grammaa leipää ja kaksi kertaa päivässä jonkinlaista keittoa. Tiedustelimme, otaanko pakolaisia töihin ja meille vastattiin, että kaikki olivat pakolaisia. Tässä on 500 miestä, toisia tulee ja toisia menee. Me ajattelimme, että tämä on meille sopiva työmaa.

Kaverini muka tiesi, miten tuli esiintyä. Menimme reilusti konttoriin. Siellä oli yksi aliupseeri ja siviilivirkamiehiä. Kysyimme, olisiko meille töitä. Meille vastattiin, että on töitä, mutta ei ole työvälineitä. Meitä pyydettiin jäämään odottamaan. Sanoimme, että meillä ei ole evästä. Meille luvattiin antaa samanlainen annos kuin muillekin, ja kun kirveitä tulee, voimme aloittaa halonhakuun.

Sopimus oli tehty, ja saimme 400 grammaa leipää sekä keittoa niin kuin muutkin työmiehet. Odotimme päivän ja kävimme tiedustelemassa työpaikkaa. Siellä miehet tekivät halkoja, mutta kiirettä ei näyttänyt olevan.

Normi oli, että yksi metri päivässä, ja jos tuli siitä yli, niin maksettiin kaksi kruunua motilta. Jo kolmantena päivänä saatiin yksi kirves ja justeeri. Se oli kauhean pitkä, mutta isoja olivat puutkin. Ne olivat pyökkipuita. Kun yhden kaatoi, sitä kesti sahata monta päivää.

Karjalan Heimoon toimittanut

NILO HAUKILAHTI

Punainen pakanamaa sivistyksen sivussa

Erämaan alkuvoimaa, sivu 39. kuvien nimet kirjoittajan omia keksintöjä.

Millaisina ihmisinä karjalaisia pidettiin 1920-luvun taitteessa nuoren kommunistisen Neuvostoliiton lehdistössä? Siitä kertoo sotahistoriallinen pro gradu -tutkielma Valoa Karjalaan - Neuvostopropaganda Venäjän Karjalassa 1918-1922. Kirjoittaja on humanististen tieteiden kandidaatti Aki Aunala, joka on saanut työstään parhaan mahdollisen arvosanan 5 (erinomainen/laudatur).

Karjala näytti melko mystiseltä alueelta neuvostosanomalehtien sivuilla Venäjän sisällissodan alussa vuonna 1918. Etenkin Venäjälle Suomen levottomuuksien jälkeen emigroituneiden suomalaiskommunistien näkökulmasta Karja-

la edusti eksoottista tarunhoitoisuutta kaukana korpien kätköissä.

Tilanne oli hieman samankaltainen kuin vuosikymmeniä aikaisemmin A.V. Ervastin ja I.K. Inhan samoillessa Venäjän Karjalan selkosilla. Mielikuvia Karjalasta oli paljon, mutta tietoa vähän vähemmän. Neuvostolehdistä ilmenneet suomalaisten mielikuvat Karjalasta ja karjalaisista osin toistivat näiltä "suomalaisten kulttuurin alkusijoille" ulotuneilta matkoilta mukaan tarttuneita, karjalaisuutta idealisoivia ja toisaalta valistusnäkökohdilla ladattuja ajatusmalleja.

Karjalaa pidettiin vuosien 1918-1919 taitteessa neuvostolehden artikkeleissa

köyhänä, "pimeänä" ja sivistymättömänä alueena, missä ei ollut toimivaa koulujärjestelmää eikä lukutaitoa. Mainittiin kauhistellen, että Aunus oli lähes täydellinen "pakanamaailma sivistyneen Euroopan kolkassa", mikä aiheutti alttiutta "kaikenlaiselle humpuukille ja provokationille".

Edes aunukselaisten vapaa-aika ei tuonut lieventäviä asianhaaroja "pimeyteen", sillä esimerkiksi nuorisoina ainoana huvina oli tanssi, tai oikeastaan "hyrrän tavoin pyöriminen pimeän pirtin permannolla".

Vienan Karjala ei juuri valoisammalta näyttänyt, vaikka sitä vähemmän kuvattiin lehtien sivuilla epäsuotuisan so-

tatilanteen vuoksi. Lehdissä kuvattiin ihmetellen, että syvästi taikauskoiset venäläiset olivat kauhusta sekaisin, kun olivat nähneet englantilaisten lentokoneen syksyllä 1918 kaartelemassa kotikylänsä yllä. ”Ristinmerkkejä tehden” paikalliset luulivat ilmeisesti ”viimeisen tuomion tulleen”, mitä leimallisesti rationaalinen suomalainen ei jaksanut ymmärtää.

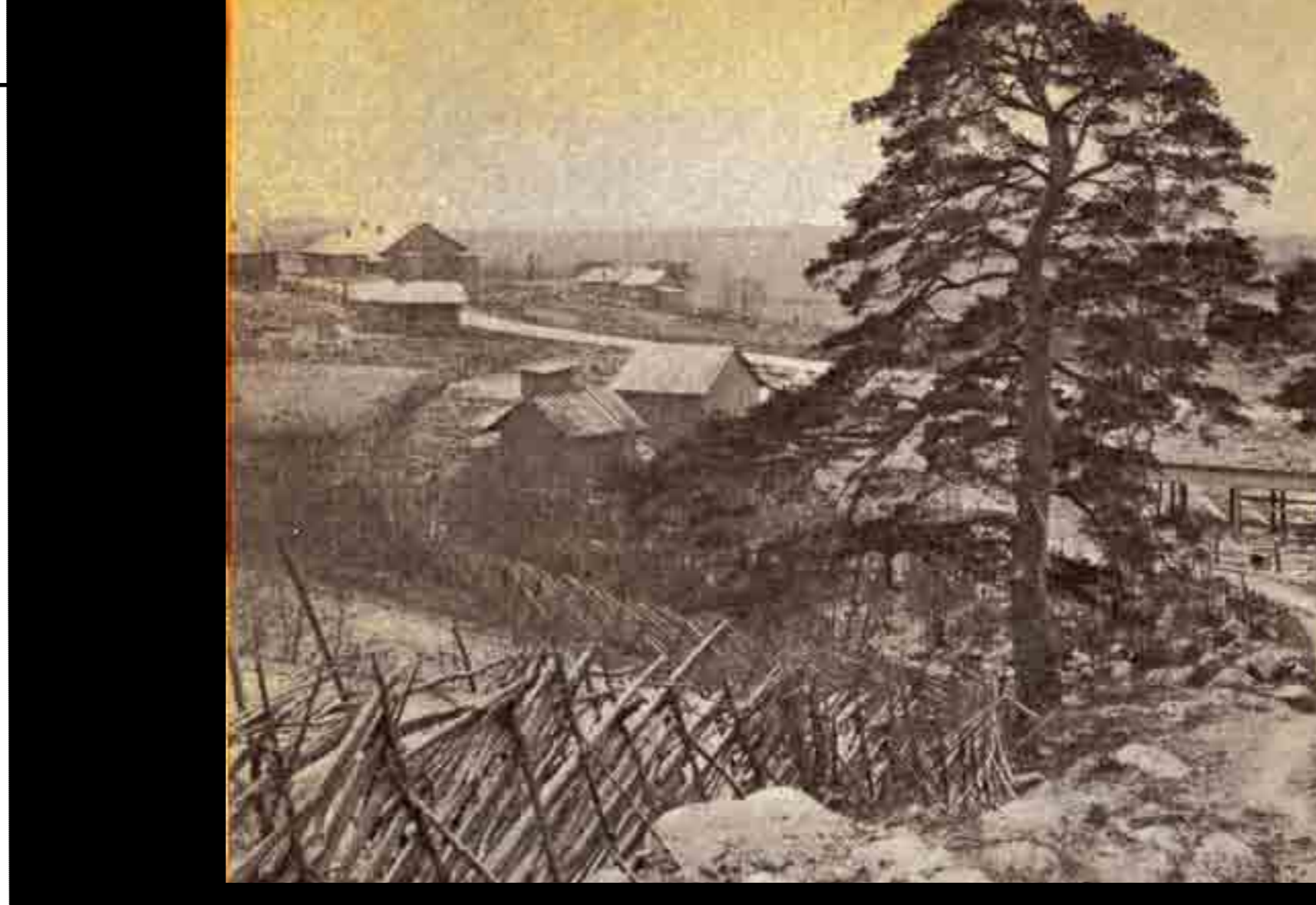
Karjalan mystisyyttä suomalaisten retoriikassa korosti kielellinen erilaisuus ympäröivään valtaväestöön nähden, mikä liitettiin myös osaksi karjalaisten sivistymättömyyden syytä. Aunuksen seudulla puhuttiin lehtien sanoin murreta, joka oli ”sekoitusta kaiken maailman kielistä”, eikä sitä voinut parhaimmalla tahdollakaan pitää ”sivistyskielenä” kirjallisen kulttuurin täysin puuttuessa.

Karjalaiset olivat suomalaisten mielestä tietyllä tapaa tsaarin heitteille jättämiä, eksyneitä lampaista, jotka toivoivat kulttuurista pelastusta, vaikka eivät ehkä olleetkaan pelastuksen tarpeestaan täysin tietoisia. Ajatus suomensukuisten karjalaisten pimeydestä ja kurjuudesta pelastamisesta oli samalla kommunistinen, mutta myös suomalaiskansallinen ajatusmalli.

Kuvatessaan karjalaisia uskonnollisesti ja kielellisesti erikoisiksi kirjoittaja toisti aikaisemmin opittua, myyttistä kuvastoa karjalaisista suhteessa omaan kansallisuuteensa, suomalaisuuteen.

Suomalaiset kommunistit puhuivat Karjalasta usein ”Kauko-Karjalana”, mikä toi oman sävynsä karjalaisten käsittelyyn. Karjalaiset olivat kaukaisia ja erilaisia kuin he itse olivat, ja osa karjalaisten maailmankatsomuksen kulmakivistä herätti suoranaista väheksyntää suomalaiskommunistien keskuudessa.

Venäjänkieliset kollegat Karjalan aluelehdissä leimasivat myös karjalaiset ”syvässä ja pinttyneessä tietämättömyydessä ja moraalissa orjuudessa” eläväksi kansaksi, mutta heille karjalaiset eivät

Kuvat kirjasta Voittajien jäljissä: sodanaikaisen Aunuksen oloja ja elämää – Sakari Pälsi (1942), Suomen Kirja, Helsinki. Kaukainen Karjala, sivu 81

olleet niin kaukaisia ja myyttisiä kuin Petrogradissa (Pietari) työskenteleville suomalaisemigranteille.

Venäläinen kirjoittaja oli heidän joukossaan, yksi heistä, eikä heitä kaukaa tarkkaileva ”kulkija”, etäinen muukalainen. Kun suomalaiset puhuivat ”Kauko-Karjalasta”, saattoi venäjänkielinen kollega puhua ”meidän Aunuksesta” luoden samalla kollektiivisuuden tunteita.

Suomalaisten etäinen mutta osin jopa äidillinen suhtautuminen karjalaisuuteen on ymmärrettävää symbolisen ajattelun kautta. Venäjänkielisen puhuessa ”moraalisesta orjuudesta” voi päätellä, että kyse oli ennen kaikkea karjalaisten sidoksista tsaariin, kirkkoon ja keisarikunnan jälkeensä jättämiin sosiaalisiin ongelmiin, kuten lukutaidottomuuteen. Itse kansankulttuuriin tai kieleen venäjänkieliset eivät puuttuneet: karjalaisten ”pimeys” ja ”orjuus” olivat syntyneet pääasiassa väärän yhteiskuntajärjestelmän eikä venäläisyyden vuoksi.

Sen sijaan suomalaisten ajattelussa on nähtävissä piirteitä ”punaisesta karelianismista”, suomalaiskommunistien

halusta yhdistää karjalaiset osaksi suomalaista kulttuuriperintöä. Karjalaisista kulttuuria käsiteltiin usein säälien ja vähätellen kuin hiomatonta timanttia, jota suomalaiset olisivat halunneet kiillottaa ylempiä eurooppalaisella sivistyskulttuurillaan itäisen, venäläisen kulttuuripiirin vaikutuksessa eläneiden karjalaisten hyväksi.

Suomalaiskommunisteilla oli ajatuksena, että sitten kun Karjala omaa ”kommunistisen tietoisuuden” on mahdollisuus Suomen ja Karjalan työväenluokkien yhdistämiseen, jolloin suomensukuiset kansat yhdistyisivät kommunistiseksi ”Suur-Suomeksi” poistaen ”keinotekoiset rajat” työtätekevien kansojen väliltä.

Tämä ”Suomen kansojen valtioliitto” oli tarkoitus luoda Neuvosto-Venäjän avustuksella, ja ajatusta punaisesta ”Suur-Suomesta” ei luonnollisesti haluttu yhdistää porvarilliseen heimoaatteeseen ja sen vastaavaan ajatukseen suoremasta Suomesta.

Karjalan omat pyrkimykset muun

muassa erillisen itsenäisyyden suhteen sidottiin suomalaiskommunistien keskuudessa työväenluokan vallankumoukseen, sillä Karjalan ”varsinainen isäntä” Neuvosto-Venäjä ei luovuttanut Karjalaa ”vieraille riistäjäkansoille”. Suomalaisten rohkeita, punaisen suursuomalaisia ajatuksia pehmennettiin siis solidaarisesti vetoamalla neuvostoauctoriteettiin, ”isäntään”, jolla olisi lopulta oikeus päättää karjalaisten asiat heidän puolestaan.

Karjalan venäjänkielinen lehdistö ei nähnyt sisällissodan aikana varsinaisesti erillistä kysymystä Aunuksen omistussuhteessa. Sen sijaan suomalaiskommunistit pohtivat avoimesti Aunuksen tulevaisuutta laajemmasta viitekehäksessä, kun Aunuksen sota vuoden 1919 keväällä oli syttynyt.

Suomalaiskommunistit olivat muuten täsmälleen samaa mieltä venäläiskollegoiden kanssa, että Aunus ”kuuluu” Neuvosto-Venäjälle, mutta samalla he loivat lehtien sivuilla ”Neuvosto-Karjalan” käsitteenä, vaikka sitä ei vielä konkreettisesti ollut olemassakaan.

Venäjänkieliset eivät viitanneet kirjoituksissaan miehitettynä olleeseen Vienan Karjalaan, mutta juuri suomalaiset näkivät Aunuksen sodan seurauksena mahdollisesti syntyvän karjalaisten neuvostovalan käsittävän sekä Vienan että Aunuksen maakunnat.

Suomalaisten punaisten ajatus yhteisestä Karjalasta ja sen kokonaisesta kansasta on merkittävä ero suomalais- ja venäläiskommunistien Karjalaa koskevien visioiden välillä.

Karjalaisilla saatettiin lehdissä tarkoittaa kaikkia Karjalan alueen asukkaita kielelliseen orientaatioon viittaamatta, mutta usein karjalaisilla tarkoitettiin lähinnä karjalan kieltä osaavia Karjalan alueen asukkaita.

Juuri karjalankieliset karjalaiset, ”harmaat karjalaiset”, kuvattiin usein myös ”pimeimmiksi” ja arvaamattomimmiksi kansalaisiksi, joiden ”valaisemisen” sosialistisella viisaudella suomalaiskommunistit tunsivat lähes pyhäksi velvollisuudekseen.

Karjalankieliset karjalaiset olivat ”Kar-

jalan rahvasta”, jotka olivat viettäneet aikaansa ”joikuja laulaen ja itkuvirsiä itkien”. Nämä ”kylän tietomiehet, partasuut urohot” olivat laulaneet nuorimmille ”Kalevalan tietomiehistä” suomalaisten arvostaman laadullisen koulutuksen sijaan. Näiden tietämättömien karjalaisten piti vahvistua eniten, juuri he olivat suurimmassa lapsen asemassa tietoisempien, sivistyskielellä puhuvien suomalaisheimolaisten edessä.

Toisaalta heitä, ”pimeitä” karjalaisia, käytettiin samanaikaisesti tärkeänä välikätenä karjalaisten myyttisen perinteen hyödyntämisessä. Nimittäin lehtien kuvauksissa nämä alkuperäiset karjalaiset tunsivat Karjalan korprien syileilyssä olevansa osa suurempaa, heille valmiiksi kaavailtua tulevaisuutta.

Heidän kuvattiin ajattelevan runollisesti: ”Olen karjalainen työläisraataja ja pidän kielestäni ja kansastani, sillä se on minun pyhä velvollisuuteni.” Kuvatun kaltainen itsetietoisuus oli siten arvaamattomuuden kääntöpuolella.

Nämä Suomen suvun kultaisesta muinaisuudesta muistuttaneet ”Väinämöisen partaiset Kalevalan tietomiehet” olivat eläviä esimerkkejä suomalaiskansallisen mytologian varaan rakennetusta ajattelumallista, jota suomalaiskommunistit käyttivät laajaksi hyödykseen uuden, punaisen Karjalan luomistyössä – myös Neuvosto-Karjalan myöhemmissä vaiheissa 1920- ja 1930-luvuilla.

AKI AUNALA

Artikkeli pohjautuu tekijän yleisen historian pro gradu -tutkielmaan Valoa Karjalaan – Neuvostopropaganda Venäjän Karjalassa 1918–1922 (Jyväskylän yliopisto 2011).

Kuka?

HuK Aki Aunala, Jyväskylän yliopisto, barjoittelijana MPKK:n sotahistorian laitoksella
Kirjoittaja on syntynyt vuonna 1984, opiskelee yleistä historiaa Jyväskylän yliopistossa painopistealueena Venäjän ja Itä-Euroopan historia. Valmistuu filosofian maisteriksi syksyllä 2011. Asuu nykyisin Helsingissä. Kirjoittaja on saanut tutkimustyöhönsä taloudellista tukea Karjalan Sivistysseuralta.

Vähemmistökielillä riittää vielä lukijoita

Periodika-kustantamo täyttää 20 vuotta

”Ihmiset pysähtyvät miettimään, kun he eivät enää lue”.

(Deni Didro)

Periodikasta tuli vuoden 1991 heinäkuussa vanhimpien Karjalan tasavallassa julkaistujen – suomenkielinen Neuvosto-Karjala ja karjalankielinen Oma Mua – sanomalehtien kustantaja.

Nykyään kustantamo julkaisee neljää sanomalehteä ja kahta aikakauslehteä Karjalan tasavallan vähemmistökielillä. Kustantamoon kuuluvissa toimituksissa tekevät työtä ammattilaiset, jotka osaavat karjalaa, vepsää ja suomea.

Tänä vuonna Periodika täyttää 20 vuotta, mutta jokaisella lehdellä on oma ikänsä ja historiansa. Karjalan Sanomat (aiemmin Neuvosto-Karjala) ja Oma Mua, sekä aikakauslehdet Carelia ja Kipinä on perustettu eri vuosina ennen kustantamon perustamista. Sanomalehdet Vienan Karjala ja Kodima näkivät päivänvalon Periodikan perustamisen jälkeen.

Karjalan Heimo esittelee petroskoilaiset sisarensa. Lehtiä on nykyisin helppo tilata Suomeenkin.

Carelia

Kulttuurilehti on ilmestynyt vuodesta 1928, tätä nykyä 10 kertaa vuodessa. Jokainen numero on 160-sivuinen lukupaketti väri- ja mustavalkoisine kuvineen. Siinä on suomenkielistä proosaa ja runoutta, venäläisen kirjallisuuden suomennoksia, Venäjän yhteiskunnallista ja taide-elämää käsitteleviä kirjoituksia sekä tutkielmia ja esseitä suomensukuisten kulttuurista.

Osoite: carelia@onego.ru
http://carelia.rkperiodika.ru/

Paitsi lehtiä myös kirjoja

Ensimmäisen kirjan painos vuonna 1998 pani alkuun kirjojen tuotannon kehittämisen. Vuosien aikana on julkaistu parisataa kirjanimikettä karjalan, vepsän, suomen ja venäjän kielillä. Se pitää sisällään tiede- opetuskirjallisuutta, sanakirjoja, lastenkirjoja, runokokoelmia, klassista ja nykyaikaista kirjallisuutta, kirjoja kotiseudusta ja kansanperinteestä. Kirjan laadukas sisältö ja taiteellinen suunnittelu ovat painopisteinä kirjankustantamossa. Periodika-kustantamon kirjoja löytyy kirjastoista ja kirjakaupoista ympäri maailman. Kustantamolla on oma Internet-kauppa.

Maailmassa kaikki on obimenevää, mutta kirjat ovat ikuisia.

Osoite:
185610 Venäjä
Karjalan tasavalta
Petroskoi
Titovin katu, 3
Puh./Fax (8142) 78 36 29/ 78 30 12
Sähköposti: periodika@sampo.ru, periodika@rkperiodika.ru
http://www.rkperiodika.ru

Johtaja Lidia Rämönen on ylpeä 20 vuotta täyttävästä Periodika-kustantamosta ja toivoo sille parhainta menestystä.

Kipinä

Vuonna 1986 Karjalassa perustettu lapsille tarkoitettu kirjallisuus- ja kuvalehti.

Kipinä on tarkoitettu kouluikäisille suomea, karjalaa ja vepsää osaaville tai opiskeleville lapsille ja myös kaikille niille, joita suomen, karjalan tai vepsän kieli ja kansalliskielinen kirjallisuus kiinnostaa. Kipinästä löytyy satuja ja runoja, lauluja ja askartelua, luontojuttuja ja kertomuksia. Lehdessä myös julkaistaan lasten tekemiä piirroksia, kirjoituksia ja hauskoja tehtäviä.

Osoite: kipina@sampo.ru
http://kipina.rkperiodika.ru/

Oma mua

Yhteiskunnallis-poliittisel lehtel, karjalan kielen livvin murdehel *Oma Mua* on olluh yhteiskunnallis-opastukselline rouli vuuesta 1990. Lehtes suattu lugie Karjalan tazavallan sotsio-ekonomizis da poliittizis problemois, karjalan kielen školis opastandas, Karjalan histouries da kultuuras, karjalazien perindölöis da taijos, karjalazien perindöllizes da nygvaigazes muuzikas. Monet nygöi kuulužat da tundietut karjalankielizet kirjuttajat painatuttih enzimäzii omii kirjutuksii *Omas Muas*.
 Osoite: omamua@mail.ru
<http://omamua.ru/>

Kodima

Kodima-lehtez om vepsän da venän kelel 1993 algaen. Lehtespäi voib sada enamba tedoid vepsäläiziden polhe, niiden keles, istorijas da kul'turas. *Kodima*-lehtes paindas materialoid, mi iden pätegend om vepsän kelen, kul'turan kai end da kehitoitand. *Kodima* om lugendlehtez, mi en abul vepsäläizil koumes regionas – Karjalas, Piterin da Vologdan agjois om voimuz sada tedoid kaikiden regionoiden vepsäläiziden elos. *Kodima*-lehtez om mugoine lehtez, mitte abutab kehitoitta vepsän kirjkel't. Osoite: kodi-ma@yandex.ru
<http://kodima.rkperiodika.ru/>

Vienan Karjala

Yhteiskunnallini karjalan kielen vienankarjalan murtehella ilmeštyvä lehti vuuvvesta 2000 lähtien. Vienan Karjala-lehen pääsuuntana on karjalan kielen, kansallisen kulttuurin ta perintehien elävyttämini, säilyttämini ta kehittämini. Karjalan koulujen ta korkiekoulujen karjalan kielen opaštujat aktiivisešti käytech lehtie oppituntiloilla.
 Osoite: vienan@sampo.ru
<http://vienan.rkperiodika.ru/>

Karjalan Sanomat

Venäjän ainoa suomenkielinen viikkolehti. Ilmestyy 16-sivuisena keskiviikkoisin. Kertoo elämästä ja tapahtumista Karjalan tasavallassa, Karjalan ja Suomen yhteistyöstä sekä uutisia Suomesta. Palsat Lasten maailma, Kieli-ikkuna ja Nuorison ääni on suunnattu suomea lukeville koululaisille ja opiskelijoille. Lehtä luetaan Karjalan tasavallassa sekä kaikkialla Venäjällä ja Suomessa. Sen voitilata paperilehtenä kotiin tai pdf-lehtenä sähköpostiin. Lehdelle on hiljattain avattu uudet verkkosivut.
 Osoite: karjalansanomat@sampo.ru
www.karjalansanomat.ru

Kirjoita tarina Seurasaari-muistoistasi

Seurasaari on monille suomalaisille tuttu ulkomuseo ja joillekin vakituinen kyykän pelauspaikka. Siellä voi myös tutustua Suomen maakunnille tyypillisiin rakennuksiin 1600-luvun lopulta 1900-luvulle.

Karunan kirkossa on vihitty monta hääparia ja Seurasaaren juhannusjuhlat ja joulupolku ovat suosittuja vuosittaisia tapahtumia. Ulkomuseon lisäksi Seurasaari on yli 120 vuotta vanha kansanpuisto ja ulkoilualaue, jossa sijaitsee nykyisin uimaranta, ravintola ja kyykkä-

kenttä.

Suomen kansallismuseo sekä Seurasaarisäätiö järjestävät kyselyn Seurasaarella käyneille. Ne toivovat, että Seurasaareen liittyvistä kokemuksista ja elämyksistä kerrotaan mahdollisimman henkilökohtaisesti ja vapaamuotoisesti kirjoittajan omasta näkökulmasta.

Oheiset kysymykset ovat vain lähtökohtia, joita voi soveltaa harkinnan mukaan kertomuksessa. Myös kotialbumien kuvat Seurasaaresta ovat tervetulleita. Aikaa on vuoden loppuun asti.

Vastaukset arkistoidaan Kansallismuseon kansatieteelliseen arkistoon tutkimuskäyttöön. Lisätietoja antaa intendentti Pirkko Hakala, puhelin 09 40 501, sähköposti pirkko.hakala@nba.fi sekä Seurasaarisäätiön puolesta pääsihteeri Aila Nieminen, puhelin 09 484 234.

Kysymykset

1. Millaisia henkilökohtaisia muistoja sinulla liittyy Seurasaareen? Muistatko, milloin olet käynyt siellä ensimmäisen

kerran? Miten vuodenaikojen vaihtelu on vaikuttanut kokemuksiisi?

2. Oletko osallistunut Seurasaaren yleisötapahtumiin (Juhannusvalkeat, Joulupolku, Seurasaari soi!, näytelmät, kansantanssiesitykset) tai vihkitilaisuuksiin? Entä oletko ollut mukana Seurasaaren suuntautuneilla retkillä, käynyt saarella uimassa, nauttinut ravintolassa päivällistä tms.?

3. Seurasaari museorakennuksineen on pala mennyttä maaseutua keskellä pääkaupunkia. Millaisena tämä maailma välittyy sinulle saarella ja mikä on sen merkitys sinulle? Onko jokin museorakennuksista tehnyt sinuun erityisen vaikutuksen tai liittyykö niistä jokin sukusi historiaan?

4. Seurasaari on ollut ja on edelleen monelle myös työpaikka. Oletko työskennellyt Seurasaaren ulkomuseossa tai muualla saarella? Kerro siitä lähemmin.

5. Millaisia asioita toivoisit Seurasaareen? Onko käynti saarella osoittautunut joskus pettymykseksi? Millaiset asiat ovat jääneet mieleesi positiivisina kokemuksina tai toisaalta tuntuneet ärsyttäviltä? Mitä Seurasaari merkitsee sinulle ja mikä siellä kiehtoo? Onko Seurasaaren merkitys sinulle muuttunut elämäsi aikana?

Vastausohjeet

• **Kirjoita** vastauksesi valkoiselle A4-kokoiselle paperille vain toiselle puolelle arkkia. Jätä vasempaan reunaan ja yläreunaan noin 2 cm tyhjää tilaa arkistointitoimenpiteitä varten. Älä niittaa tai teippaa arkkeja toisiinsa.

• Kirjoita erilliselle paperille tai sähköpostin viestikenttään tietosi: nimi, ammatti (myös entinen), syntymäaika ja -paikka sekä osoite.

• Lähetä kirjoituksesi 31.12.2011 mennessä osoitteeseen Kansallismuseon kansatieteellinen arkisto/ Museovirasto PL 913, 00101 Helsinki tai sähköpostitse osoitteeseen pirkko.hakala@nba.fi

KT ?

Arvoisille Muustajille ja Ilmoittajille!

Palkokorvauksen sijaan koostetut kirjoitukset ja uutiset kaikista seuduista Karjalasta otetaan kättökirjassamme vastaan Karjalan Heimossa painettavaksi ja lehdettämiseksi joulukuun kynäpäivän kynäpäivästä alkaen. Käytännössä kaikki kirjoitukset lähetetään työstettäväksi.

Lähetä kirjoituksesi, jotka ovat satunnaisesti myöskin kättökirjassamme, joulukuun kynäpäivän kynäpäivästä alkaen. Ilmoittamiseksi kättökirjassamme tai meidän lehdessä www.karjalanheimo.fi -osoitteesta.

Tilaa puuttuen tulla toimintaa varten oikenden jättä kirjoitukset seuraavien numeroiden.

- Kättö ja lehdet vuodesta 1906 -

KARJALAN SIVISTYSSEURA ry

Laatua 9 D, 00160 Helsinki
Kättökirjassa on vuodesta 1906 ja
lehdet No 10-13, pohella (09) 171 414
kättökirja@karjalansivistysseura.fi
www.karjalansivistysseura.fi

Haluatko kertoa
muille jotakin
karjalaisuudesta?

Kirjoita juttu Karjalan Heimoon!

Seuraavaan Karjalan Heimoon tarkoitettujen aineistojen on oltava päätoimittajalla viimeistään lauantaina 24. syyskuuta.

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Taiteilijaseurue tekee matkaa Vienan maisemissa

Kuvat kansio 4

Kaarlo Törmi on valinnut kiehtovat henkilöt romaaninsa päähenkilöiksi ja vie heidät tarunhoitoisiin maisemiin. Teoksessa Sivellin, sielu ja maisema seikkailevat Suomen kultakauden taiteilijat, ruotsalaissyntyinen Louis Sparre ja kuvanveistäjä Emil Wikström. He tekevät retken Venäjän Karjalaan, sinne sadunhoitoiseen Vienaan ja Kalevalan lauluille.

Romaani kertoo siis tarinan, joka olisi voinut olla totta, mutta on kuitenkin täysin kuvitteellinen. Aluksi tällainen asetelma voi oudoksuttaa lukijaa, mutta kun ajatukseen tottuu, on kiinnostavaa liittyä seurueen mukaan matkalle.

Kovin helppoa ei kuitenkaan ole omaksua edes kirjoittajan käyttämiä lempinimiä arvostetuista taiteilijoista. Emil Wikström on Wikka ja Louis Sparre Parre. Lisäksi romaanin henkilöitä ovat Akke ja Mia alias Akseli Gallen-Kallela ja Mary, jotka ovat ensin läsnä henkilöiden puheissa ja mietteissä sekä myöhemmin matkan edetessä myös tapahtumissa.

Taiteilijat pestaavat oppaakseen kuhmolaisen kruununtorppari Renne Haverisen. Mies on aiemmin opastanut Sparrea ja Gallen-Kallelaa samoissa maisemissa. Oppimaton kansanmies opastaa etelän hienoja herroja villin luonnon helmassa ja Rennellä riittää välillä ihmettelmistä taiteilijoiden touhuissa.

Kaarlo Törmi: Sivellin, sielu ja maisema

Romaani Suomen taiteen kultakaudelta, 281 sivua

Minerva Kustannus Oy, 2011

Tarinassa on kosolti samanlaista henkeä kuin Veikko Huovisen hykerryttävässä Havukka-ahon ajattelijassa, joskaan humoristisuus ei yllä aivan samoihin mittoihin.

Seurue tekee yli tuhannen kilometrin verran matkaa jalkapatikassa ja veneellä. Reitti kulkee kuuluisien runokylien kautta Kuhmosta Vuokkiniemen kautta pohjoiseen Paanajärvelle asti. Romaanin suurin puute on siinä, ettei matkalla oikeastaan tapahdu mitään. Kokonaisuuden rakentamiseen jää toivomisen varaa.

Toki kaikenlaista pientä on vireillä koko ajan. On yöpymisiä erilaisissa taloissa, railakkaat hääjuhlat ja esimerkiksi hauen pyydystäminen ampuma-aseella, mutta ne ovat pelkkiä episodeja. Pääasia on matkaaminen, mutta sen tarkempi kuvaaminen jää valitettavan pieneen rooliin.

Kertojana on Renne ja hänen sisäisiä pohdintojaan riittää. Teksti on taidolla ja tyyllillä kirjoitettua, minkä vuoksi moniin mietteisiin jaksaa syventyä. Renne puntaroi esimerkiksi elämäntapaan ja uskonnollisuuteen liittyviä käsitteitä. Matka merkitsee hänelle suurta muutosta ja antaa lukijalle aihetta ajatteluun.

Kaarlo Törmi on monille tunnetton kirjailija, ja hän onkin ammatiltaan opettaja, joskin jo eläkkeellä oleva. Törmi on syntynyt Ylivieskassa vuonna 1937. Hän on toiminut lehtorina Kauhajoella vuosina 1961-1969 ja Lohjalla vuodet 1969-2000.

Hän on julkaissut aikaisemmin kaksi nuorisoromaania. Esikoinen on nimeltään Santerin keikka. Se osallistui ensin Weilin & Göösin jännitysromaanikilpailuun, mutta ei tullut palkituksi, koska siitä puuttui jännitysromaanin rakenne. Myöhemmin sen kustansi WSOY ja luokitti sen nuortenromaaniksi. Toinen nuortenromaanin nimi on nimeltään Faijan kanssa yksin.

AILA-LIISA LAURILA

Kuolleet

Pyhät ihmiset uskon tiellä
Unto Martikainen: Uskon sankareiden tie

Teos ortodoksisista kirkkoisista ja luostareista, 358 sivua

Kustantaja Laaksonen, 2011, 42 euroa

Unto Martikaisen tuotteliaasta arkusta ilmestyi keväällä painava tietoteos Uskon sankareiden tie. Martikainen ei ole itse ortodoksi, mutta uskonsa henkilökohtaisesti tunnustava, ja karjalaisesta taustastaan johtuen hän on hyvin kiinnostunut myös idän uskonnosta.

Kirjassa annetaan suuri arvo pyhille uskon kilvoittelijoille, mutta sitä voi lukea kuin historian oppikirjaa. Moni suomalainen ei varmaankaan tunne juuri lainkaan edes pientä osaa siitä, mistä teos kertoo. Lukijan ei tarvitse olla erityisen harras eikä syvästi uskova voidakseen paneutua sen kulttuurihistoriallisesti kiinnostavaan sisältöön.

Saatesanat on kirjoittanut Metropoliitta Ambrosius. Hänen mukaansa on onni, ettei teoksen painopiste ole kirkon organisaatiossa eikä hallinnossa. Hän antaa tunnustuksen pyhien henkilöiden elämän kuvaamisesta, koska siitä hänen mukaansa välittyy meille Kristuksen kirkkautta ja toivoa.

Teoksessa on käytetty runsaasti lähteitä ja jokaisen artikkelin perässä on luettelo kussakin osuudessa käytetyistä lähteistä. Tämä on luonnollisesti mitä parhain tapa kertoa aineiston taustasta. Lähdeluettelo on liitetty myös kirjan loppusivuille.

Myös kuvia ja karttoja on melko runsaasti, joskin monet ilmeisesti tilan säästämiseksi julkaistu kovin pienikokoisina. Yksittäisten pyhien henkilöiden lisäksi esitellään myös luostareita ja niiden historiaa.

Uskon sankareiden tie on tietopaketti, jota ei ole tarpeen lukea alusta loppuun, kerralla sivu sivulta läpi. Siitä voi valikoida aluksi vaikkapa tekstit tutuista paikoista, kuten Valamosta tai Solovetskista tai tutuista pyhien nimistä, kuten Aleksanteri Nevskistä tai Herman Syväriläisestä ja edetä nimiin, jotka ovat entuudestaan tuntemattomia.

Muutaman sivun esittelyissä ei aina kaikissa luvuissa päästä paljon pintaraapaisua syvemmälle, mutta laajan kokonaiskuvan aiheesta saa.

AILA-LIISA LAURILA

TUONILMAISIIN-LOGO!!!

(+ Kuvat5)

Sandra Ingi

Vaasassa

Vaasassa asunut Alexandra (Sandra) Ingi nukkui rauhallisesti pois Vaasan Keskussairaalassa 2. kesäkuuta. Hän oli täyttänyt 97 vuotta 20. maaliskuuta.

Hänen isänsä Georgij (Georg) Fedorovits Lipkin oli syntynyt 6. toukokuuta 1881 Vuokkiniemessä ja kuollut 21. toukokuuta 1949. Hän oli muuttanut aikaisin Maksamaalle, missä hän oli hoitanut kauan ja lopuksi vuonna 1926 lunastanut perheelleen setänsä Kiril Stafejeff Lipkinin (1855-1927) vanhan maalaiskaupan. Sandran äiti oli Anna Fedorovna Remsujev, joka oli syntynyt 11. heinäkuuta vuonna 1895 Vuokkiniemessä ja kuollut 1. huhtikuuta 1942. 30-vuotias Georg oli nainut 16-vuotiaan Annan, joka muutti lapsineen Maksamaalle vasta vuonna 1919. Hän synnytti miehelleen neljä lasta: Alexandran, Natalian ja hänen kaksoissiskonsa Marian, joka kuoli nuorena, sekä Paul-pojan. Isänsä poismenon jälkeen Paul (1921-1982) ja Natalia (1915-2001) hoitivat kauppaa, joka lopuksi purettiin vuonna 2004.

Maksamaan pitäjän historia kertoo lyhyesti Sandrasta, että hän kävi Vöyrin kansalaiskouluun vuosina 1931-32 ja oli aktiivinen Kotiseudun Ystävä -yhdistyksessä vuosina 1934-35 mm. yhdistyksen puheenjohtajana. Hän meni naimisiin vuonna 1941 vaasalaisen Verner Ingin kanssa. Mies oli töissä Vaasan Puuvilla-tehtaassa ja myöhemmin Vaasan Höyrymyllyssä. 1950- ja 60-luvulla Sandra hoiti Vaasan Rohdos-kauppaa Palosaarella. Vuosina 1965-75 hän omisti ja ylläpiti Sonja-nimisen kemikaalikaupan osoitteessa Kirkkopuistikko 9 Vaasassa.

Sandra on kauan ollut Lipkin-sukuhaaran vanhin jäsen Suomessa. On käynyt ilmi, että hänen isoisänsä veli, Kiril Lipkin, oli perustanut yhteensä ainakin 14 liikeyritystä Vöyriin ja sen lähiympäristöön vuosina 1883-1927. Moni Kirilin veljistä oli käynyt myös auttamassa Ki-

riä rakentamaan ja ylläpitämään yhä uusia liikeyrityksiä mm. Alahärmässä, Munsalassa, Maksamaalla, ja seuraavissa yöyriäiskylissä: Miemoistenkylässä, Koskenkylässä, Rökiössä sekä Kaurajärvellä.

Tästä Lipkinin karjalaisukuhaarasta kertova valokuvakansio multimediaesitteinen lahjoitetaan Vöyrin kunnan pääkirjastolle mahdollisia tulevia sukuselviä varten.

Sukunimi Lipkin on venäläisten viranomaisten venäläiskäännös Lipposen alkuperäissuomalaisuvun nimestä.

JOHN HOLMSTRÖM

Mustasaari

Kirjoittaja on sukututkija ja oli perhe-

tuttu

(Kuvat5-kansio) Ilomantsin Kalevalaan laulaneiden muistomerkki siirtyi Parppeinvaaralle

Parpeimvaara kuva

Kuvateksti(KANSIO5)
*Parppeinvaaran laen komeassa mai-
semassa runoa lausuu Saimi Talvi-
vaara. Kuva Kaisa Keränen.*

Karjalan Sivistysseura pystytti vuonna 1931 Kalevalaan laulaneiden ilomantsilaisten muistomerkin, jossa on teksti: "Ei sanat salahan jouva eikä luot-
tehet lovehen. Mahti ei mene maan rako-
hon vaikka mahtajat menevät."

Nyt patsas on pesty, kirjaimet kul-
lattu ja koko komeus siirretty uuteen
paikkaan. Kalevalaan laulaneitten muis-
tomerkkin uudelleenpystytysjuhlaa vie-
tettiin Parppeinvaaran perinneviikon
yhteydessä heinäkuussa.

Muistomerkki oli aikaisemmin Ilo-
mantsissa vanhan Kirkkotien varrella
sankarihaudan läheisyydessä. Tien korja-
uksen yhteydessä muistomerkki joudut-
tiin siirtämään pois paikaltaan. Kun tietä
korjattiin, muistomerkillä jäi liian vähän
tilaa ja toisaalta paikka oli vähän sivussa.

Niin alettiin pohtia, että muistomer-
kille kannattaisi hakea uusi, arvoisen-
sa paikka. Parppeinvaaralla on vuonna
1964 rakennettu Runonlaulajain Pirtti.
Heräsi ajatus, että Parppeinvaaralla
muistomerkki olisi arvoisellaan paikalla.

- Ilomantsilaiset Kalevalaiset Naiset
ja Ilomantsi-Seura ovat aina Kalevalan-
päivänä vieneet kukat muistomerkillä ja
kesäisin istuttaneet kukat sinne. Muisto-

merkkiä ei ole unohdettu eikä Kaleva-
laan laulaneitakaan, vakuuttaa Liisa Pu-
hakka Ilomantsi-seurasta.

Muistomerkki on nyt siirretty varas-
tosta uuteen paikkaan ja uudelleen pys-
tyttämisen juhlaa vietettiin 22. heinä-
kuuta Parppeinvaaralla. Siellä on myös
Mateli Kuivalattaren lauluaitta, jonka
portailla Elias Lönnrot laulatti Matelia
kaksi päivää ja tallensi runot Kantelet-
tareen. Myös Sissoset, Huohvanaiset ja
Puruskaiset lauloivat Kalevalaan kerät-
tyjä runoja.

Juhlapuheen piti professori Pekka
Laaksonen. Lisäksi kuultiin kantelemu-
siikkia, lausuntaa ja laulua.

Laaksonen kertoi, että Kalevalaa laula-
neiden muistomerkki on viides Karjalan
Sivistysseuran pystyttämän muistokivi.

Vuonna 1927 pystytettiin kaikkiaan
kolme muistomerkkiä. Ensimmäinen
nousi Suistamon vanhalle hautausmaalle
runonlaulaja Iivana Onoilan ja kantele-
leensoittaja Teppo Jäniksen muistoksi.
Toinen patsas paljastettiin Suistamon
uudella hautausmaalla Iivana ja Pelagia
Härkösen muistoksi. Kolmas muisto-
merkki, kaunis hautapaasi paljastettiin
Iivana Shemeikan haudalle Suistamon

Muuannon kylän pienelle kalmismaalle.

Seuraavaksi oli vuorossa yhteinen
muistomerkki Shemeikkain ja Vornasten
runonlaulajasukujen kunniaksi Korpise-
län Tolvajärven kauniille kannakselle
vuonna 1929. Vuonna 1934 pystytettiin
Tuupovaaran Pörtsämön erämaakalmis-
toon Petri Shemeikan viimeiselle leposi-
jalle komea graniittipaasi.

- Kun Ilomantsin Kalevalaan laulaneiden
muistomerkki 80 vuotta sitten pys-
tytettiin kirkkotien varteen, paikalle
kertyi runsaasti väkeä. Juhlapuhujana oli
kirjailija Iivo Härkönen, keskeinen karja-
lainen vaikuttaja, Laaksonen kertoi.

Terentjevin hahmo hiihtää Petroskoin hiihtokeskuksessa

Kuva Terentjev kansio 5

(Kuvat5-kansio):
*Fedor Terentjevin hiihtäjäpatsaan on
veistänyt kuvanveistäjä Ludvig Davidan,
joka teki työtä valokuvien pohjalta. Ku-
va Rudolf Toivonen.*

Karjalainen huippuhihtäjä Fjodor
Terentjev on viimein saanut hahmonsä
ikuistetuksi hiihtäjäpatsaaseen. Patsas
paljastettiin juhlallisesti 28. kesäkuuta
Kurgan hiihtokeskuksen alueella Petros-
koissa.

Terentjev muistetaan erityisesti lois-
tosuorituksestaan vuoden 1956 olyn-
pialaisissa Italiassa, missä hän toi maan-
sa viestijoukkueen voittajana maaliin.
Luonnollisesti hänen tililleen kertyi pal-
jon muitakin voittoja ja mestaruuksia.

-Veteraanihiihtäjät ovat sitä mieltä, et-
tä kuvanveistäjä on tehnyt hyvän työn,
kertovat Rudolf ja Valentina Toivonen
Petroskoista.

Fjodor oli lähtöisin tavallisesta karja-
laisesta perheestä Paatenen kylästä, ei-

kä hän opiskellut missään urheilulai-
toksessa eikä hänellä ollut nimekkäitä
valmentajia. Hän sai menestyksensä ai-
kaan täysin omin voimin, omalla sitkeäl-
lä työllään ja lahjakkuudellaan.

Patsaan paljastustilaisuuteen osallis-
tui hänen siskonsa Feodosija Kvasikova.
Hän kannusti nuoria samanlaiseen pelot-
tomaan työhön oman menestyksen hy-
väksi.

Patsaan valmisti kuvanveistäjä Ludvig
Davidan, joka teki työtä valokuvien poh-
jalta. Työn valmistuminen vei neljä vuot-
ta ja taiteilija pitää sitä viimeisenä suure-
na työnään. Taiteilijan mukaan patsaalle
oli aluksi vaikea löytää sopivaa paikkaa,
mutta nyt se on löytänyt hienon maise-
man ympärilleen.

Koko kurssi pääkuva

”Tulkua Vienah työ käymäh”

Muistikuvia kielen ja kulttuurin kurssilta

Aloitin tarinan lopusta: Kuusamo-opiston, entisen kansanopiston, pihalla lastaan painavan rinkkani kulttuurikurssimme seniorin, Ilmari Homasen, autoon. Edessä on paluu etelään, aluksi parisataa kilometriä Ouluun.

Ajetaan vuorotellen. Tie vie joutuisasti, poroja pitää varoa vain kerran–pari, on aikaa jutella. Ilmari kertoo, kuinka joutui jo 9-vuotiaana jättämään kotinsa Oulangan Paanajärvellä, kun suomalaisjoukkojen oli talvisodan alkaessa pakko polttaa rajamaan kylät.

Seurasi vaiheikas elämä Suomessa, asettuminen Kuusamoon ja koulunkäynti Väinölässä, kaukana Nurmijärvellä, työvuosia ja eläkepäiviä – ja omistautumista karjalaisuudelle, kielelle ja kulttuurille. – Eikä vain sille: vaikka 80-vuotispäivä on takana, tulee joka talvi hiihdetyksi tuhatkunta kilometriä, mainitsee Ilmari. Itse yllän tuskin kolmasosaan tuosta, ja Vienan Karjalan kielen kurssikin oli kohdallani ensimmäinen – Ilmarille ties kuinka mones, osallistujana, organisoijana ja kurssin sieluna.

Olipa kurssi ensimmäinen tai kymmenes niin vaikutelma oli vahva ja iloinen. Rajantakaisen osanottajajoukon ydintä ovat Vienan kylien voimanaset, opettajat, tarhatädit, he, jotka päivästä päivään jaksavat siirtää äidinkieltään lapsille. Raisa, Olga, Žanna ja muut. Hyvin osuu tässä kohdalleen tuo sana: äidinkieli, äitien kieli, muamon kieli.

– Niin, naisethan Karjalassa asiat hoitavat, toteaa myös Ilmari.

Mutta olipa kurssilla muitakin, oli nuoria suomalais-ugrialaisten kielten tutkijoita ja opiskelijoita rajan kummaltakin puolen. Oli Denis, jonka karjalais-suomalais-venäläisestä sanavarastosta oli iloa moneen kertaan, oli Kalevalaan jo koulupoikana innostunut Markus. Hän halusi viron ja livvin kielen oheen omaksua myös vienankarjalaa, ja hyvinhän tuo savolaiselta murrepohjalta sujuikin. Oma helsinkiläinen nuottini ei kenties miesie-kieleen kovin luontevasti taivu, mutta ainahan voi yrittää puhua, Markuksen sanoin, ”pseudo-karjalaa”.

Ja etenkin oli mukava kuulla tarinoita Vienasta – niitä ryhmämme opettajalla Valentina Karakinalla oli ehtymätön varasto. Moneen kertaan mietin, että onhan joku perinteen kerääjä varmasti tallentanut Valentinan muistot ja kyläjutut? Elämä Vienan mailla on ollut vahvaa ja monimuotoista – siitä kurssi sai hyvän kuvan kuunnellessa Markku Niemisen kokoamia sensuroimattomia tarinoita ”Sen synty”-kirjasta.

Toinen ryhmä kävi puolestaan sisukkaasti lävitse vihkosta nimeltä ”Vienankarjalan ta kulttuurin kurssi”, jonka toinen opettajamme – eli opastajamme – Olga Karlova on laatinut. Nuoren opastajan ote on ystävällinen mutta päättäväinen, ja onkin tärkeää, että Vienan kieli saa sinnikkään ja osaavan tuen. Onhan karjalaisten kielimuotojen ja murteiden joka päivä lunastettava paikkansa vahvojen valtakielten maastossa. Niistä venäjä on tietenkin kaikkien huulilla, mutta opiskelevia nuoria houkuttelevat myös englanti ja länsinaapurin kieli suomi.

Mutta karjalan kielen ja kulttuurin kesäkurssilta olivat huolet kaukana, etenkin kun Iivanan päivyyn – eli karjalaisten juhannuksen – aattona tanssittiin piirileikkkejä Kuusamon kotiseutumuseon pihalla. Tuota ilonpitoa edelsi paikallisten Vienan ystävien illanvietto monenlaisine ohjelmineen. Itselleni lankesi kuvaelmasa luonnerooli villisikana, mikä olikin oiva osa jo kesäparran vuoksi.

Myös aidon runonlaulajan majoilla käytiin, kun vienalaisten vanha, mutta toimi-

va bussi vei kurssilaiset Kuusamon perukoille, Vienasta kotoisin olleen runon taitajan Marina Takalon kylyn luo. Oppaana tuolla matkalla – ja monessa muussakin käänteessä – oli opiston rehtori Jouni Alavuotunki, joka taitaa tuntea Vienan ja sen kiperän historian käänteet kuin omat taskunsa.

Mutta mikä oli kurssin lopputulema? Kenkiä emme saaneet – kateellisina katsoimme, kuinka opistolla samaan aikaan pidetyn kenkäkurssin väki pasteeraili viikon päätteeksi itse tekemissään jalkineissa – näkyi koreita patiineita ja komeita lapikkaita... Meille kielen ja kulttuurin opastujille kertyi laukkuun kasa kirjoja ja paperia, ja mieleen sanoja ja kuvia. Se ei ole vähäinen anti – kielestä se on Kalevalakin koottu. Kurssin muistoista kirkkaimpana on vienalaisten kuorolaulajien iloinen kehoitus: ”Tulkua Viehah työ käymäh! ” Laulun säkeet ja kerron osasi kohta jo jokainen kurssilainen: ”Šytämet tiäl on auki, iloni rahvaš kaikki, vaikka ajatki on vaikeat.”

Luulenpa että moni palaa kurssille ja suuntaa myös Vienaan. Ainakin itse katselen jälleen karttaa: Jyskyjärven kautta pääsee veneellä Paanajärveen eli ”Keski-Venäjälle”, mikä kurssilla tuon itäisen kylän pilkkanimeksi mainittiin. Opetukseen kun sisältyi myös moni värikäs vienalainen ivasana, ihan vaan esimerkin vuoksi. Viena onkin mielen tila, josta ei oikein pääse irti. Niinpä Helsingin asemalla paiskattiin Ilmarin kanssa kättä: oli mukava tutustua, eiköhän näissä kuvioissa taas nähdä. Mäne tervehenä!

JYRKI SAARIKOSKI

Vienankarjalan kielen ja kulttuurin osanottaja

Livviä opastuttiin Vieljärvellä

Kesän livvi-kurssi pidettiin Prääsän piirin Vieljärven kylässä 3.–10. heinäkuuta. Kursilaisia oli 17, joista suurin osa oli kotoisin Helsingistä, Joensuusta, Oulusta ja Rovaniemeltä ja he olivat eri alojen ammattilaisia.

Ensimmäiset karjalan kielikurssit pidettiin 1990-luvun alussa Suomessa toimivan Karjalan liiton ja Karjalan pedagogisen akatemian aloitteesta. Kielikurssit on toteutettu vuorovuosin Suomessa ja Venäjän Karjalassa.

Nykyisin opetus tapahtuu kahdessa ryhmässä. Toiseen kuuluu karjalaa jo puhuvia, karjalaiseen kulttuuriin ja Karjalan historiaan ja karjalankieliseen kirjallisuuteen perehtyneitä ja toiseen aloittelevia opastujia. He aloittavat tutustumalla karjalan foneetiikkaan, kielioppiin, sanastoon, karjalaisten kansanperinteisiin ja tapoihin. Kurssilaiset tutustuivat tänä kesänä karjalaisten aineelliseen ja henkiseen kulttuuriin, kyläjuhlaperinteeseen ja Vieljärven historiaan. Lisäksi he vierailivat Jyrkilän kylässä ja osallistuivat Kinnermäen kylässä pidettyyn Nerokaššali-teatterifestivaaliin.

Kielikurssien järjestämistä tukevat Karjalan tasavallan kulttuuriministeriö, Prääsän piirin hallinto, Karjalaisten VI keräyhön valtuutettujen neuvosto ja Karjalan tasavallan karjalaisen kulttuurijäämistön tukisäätiö.

Lukemattomia kirjauutuuksia!

ELMARI KIANTO

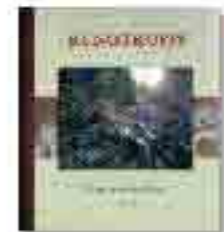
Karjalaiskirjailijan elämä. Eero Merittien kirjallisuus Ilmari Kianto (1874-1970) lukee elämäkertaa, joka perustuu aineisiin. Eero Merittien runot, runokirjat, runokirjallisuus, kirjallisuus, kirjallisuus, kirjallisuus. Silt. 279 sivua. 28 €

L.P. IMINÄ
Valokuvaja, kirjailija, kirkonkanta löytöretkeilijä. Aino Nyström kirjallisuus aineen kulttuurivaikuttajan elämästä. Silt. 271 sivua. 26 €

VIENAN SYDÄN

Kirjailija Tuomo Piirtola ja valokuvaja Pave Heikkinen. Puhuttelujen kautta ja kuvien kautta luomme kuvan ajasta ja kulttuurista. Teoksen kuvitukset perustuvat valokuvien ja tekstien. Silt. 144 sivua. 30 €

HUMOTTORPPI
Ryttyäköön tämä elämä. Petri Niikasa kirjallisuus, kirjallisuus, kirjallisuus. Silt. 144 sivua. 20 €

LEHTIKUUSEN ALLA

Mahto kukaan Karjalan kantoja ja kulttuurista. Helsingin julkaisun metsästä lehtikuusesta ja kantoista. Teoksen verkkoversio julkaistiin 2009. Teoksen verkkoversio julkaistiin ja kirjallisuus perustuu teksteihin Karjalan kantoista ja kulttuurista. Nilt. 212 sivua. 20 €

Tilaukset voit tehdä nettijärjestelmän kautta osoitteesta www.karjalansivistysseura.fi > Tilaus > Kirjauutiset. Puhelinnumerot eivät sisälly hintoihin.

- Etelä ja kulttuurin vuosi 1906 -
KARJALAN SIVISTYSSEURA ry
Lomakkeita 9 D, 00160 Helsinki
karjalansivistysseura.fi
Puhelin 09-171-614, tekstiviesti on
vastaan otettu ja toimitus klo 10-19

UUTISIA

Karjalan voi nyt vaihtaa äidinkieleksi Karjalan Kielen Seura suosittelee karjalaa vaihtamasta omaksi äidinkieleksi. Väestörekisterikeskuksen kanssa on jo jonkin aikaa sitten sovittu järjestelyistä, jonka mukaan karjalaiset voivat vaihtaa väestökirjanpitoon äidinkielekseen karjalaa.

Kielen vaihdon voi tehdä sillä perusteella, että katsoo kielen olevan osa omaa identiteettiään. Lomakkeen merkintä koodi 98 ja kirjaimin merkintä karjala ja koko Karjalan heimoa jaloille aseta. Nettilomakkeella Karjalan kielen ilmoittaminen onnistuu valitsemalla kielivalinnan valikosta ylimmäisen kohdan, jossa lukee "kirjoitettuna alla" ja kirjoitellaan Karjala alkoi ilmestyä joka viikko ja osoitteesta <http://www.maistraatti.fi/h/lomakkeet/> (Kotikunta-

Kaunokirjallisia tekstejä karjalaksi Kolmas kirjallisuusalbumi Taival näki päivänvalon. Kolmas karjalankielinen kirjallisuusalbumi on jo nähty päivänvalon. Kaksi edellistä julkaistiin vuosina 2006 ja 2009. Karjalaisille uusi albumi merkitsee sitä, että Karjalan kieli kehittyä ja syntyy yhä enemmän karjalankielistä lukemista. Me voimme vaikka kuinka hyvin laulaa karjalaksi ja panna tanssiksi helmat hulmutaan koodi 98 ja kirjaimin merkintä karjala ja koko Karjalan heimoa jaloille aseta. Nettilomakkeella Karjalan kielen ilmoittaminen onnistuu valitsemalla kielivalinnan valikosta ylimmäisen kohdan, jossa lukee "kirjoitettuna alla" ja kirjoitellaan Karjala alkoi ilmestyä joka viikko ja osoitteesta <http://www.maistraatti.fi/h/lomakkeet/> (Kotikunta-

Kansallinen teatteri vaihtoi jälleen johtajaa Petroskoin Kansallinen teatteri on antanut potkut viime kesänä valitulle johtajalleen Arvid Zelandille. Karjalan kulttuurin ja luottavaa niin vienalaisille ja tuuriministeriö nimitti virkaan teatterin varajohtajan Irina Šumskajan 25. heinäkuuta. Karjalan kulttuurin ja luottavaa niin vienalaisille ja tuuriministeriö nimitti virkaan teatterin varajohtajan Irina Šumskajan 25. heinäkuuta. Karjalan kulttuurin ja luottavaa niin vienalaisille ja tuuriministeriö nimitti virkaan teatterin varajohtajan Irina Šumskajan 25. heinäkuuta.

Karjalan kulttuuriministeriön mukaan syy irtanomiseen oli se, että Zeland asuu Pietarissa eikä saapunut pyynnöistä huolimatta Petroskoihin. - Teatterinjohtajan pitää olla paikan päällä luotsaamassa laitostaan. Puhuin siitä Pietarissa työskentelevän Arvid Zelandin kanssa vielä viime syksynä. Ehdotin hänelle, että hän olisi palannut Petroskoihin. Hän on valinnut Pietarin, kulttuuriministeri Jelena Bogdanova kertoi Karjalan Sanomissa.

Venäjänkielinen Irina Šumskaja on ollut Kansallisen teatterin varajohtaja vuodesta 2008. Sitä ennen hän työskenteli kulttuuriministeriössä. Ministeri pitää mahdollisena, että Šumskajan avuksi löydetään teatterin taiteellisen johtajan virkaan suomen tai karjalan kieltä osaava henkilö.

Bogdanovan mukaan Kansallinen teatteri on Karjalan kansallinen erikoisuus ja vähemmistökielet sen valtti.

• PUHEENJOHTAJAN PALSTA

Tapahtunutta, toimintaa, tulevaisuutta...

Kalevala-pruasniekka järjestettiin 27.2. kevään ensimmäisenä sunnuntaina, lumisen ja kovien pakkasten talven jälkeisenä aurinkoisena ja ulkoilua suosivana päivänä. Sää verotti jonkin verran yleisöä, mutta ne muutama sata henkilöä, jotka kävivät lukuisissa, koko talon täyttäneissä tapahtumissamme, kehuivat monipuolista ohjelmaamme ja viihtyivät. Kiitosta saivat erityisesti korkeatasoiset esiintyjät, kiitos heille kaikille.

Tilaisuudessa vieraili myös Karjalan tasavallan kulttuuriministeri Jelena Bogdanova, joka toi juhlaamme tuoreita karjalaisterveisiä. Kiitos myös Venäjän tiede- ja kulttuurikeskuksen johtajalle Tatjana S. Kleerovalle sekä henkilökunnalle, joka mahdollisti keskeisten ja toimivien tilojen saamisen käyttöömmme. Kiitos myös sinulle, kun olit mukana ja tukenamme. Perinne on selkeästi muotoutumassa - siis tapaamisiin ensi vuonna!

Karjalan Rahvahan Liiton keräähmä Petroskoissa 20.3. kokosi toista sataa osallistujaa. Petroskoin-matkan tarkoitus ei ollut ainoastaan KSS:n terveisten välittäminen. Vierailu oli monipäiväinen, tiivisohjelmainen kokonaisuus, jossa luotiin uusia kontakteja, hoidettiin sidosryhmäkontakteja, liikuttiin yllättävissäkin verkostoissa haistellen, mitä tuulia on menneillään.

Samalla tehtiin KSS:n toimintaa entistä näkyvämmäksi ja avattiin uusia ovia ja ikkunoita. Kerrottiin Auta lasta oppimaan -projektista, mistä saimme runsaasti kiitosta. Näimme myös lahjoituskirjoja arkisessa opetuskäytössä.

Karjalan tasavallan päämies Andrei Nelidov on sanonut, että kansallisia kieliä ja kulttuureja on suojeltava, tienviitot ja virastojen kylttejä on käännettävä myös kansallisille kielille ja lehtiä pidettävä yllä. Kun itse näkee ja kuulee, että näin myös on tapahtumassa - koetteella ollut usko palaa - on luontevaa jatkaa ja tehostaa yhteistyötä. Tarvitsemme todella toisiamme.

Auta lasta oppimaan -projektin Koirien Kalevala -kirjasta on otettu 2. painos. KSS on myynyt, vastaanottanut avustuslahjoituksia ja toimittanut kirjoja eteenpäin kielipesille, kouluille ja kirjastoille jo yhteensä yli 700 kirjan veran.

Ennätysnopeasti, sanovat isot ammattikustantajat. Nöyrä

kiitos teille kaikille. Kielen elvytystyö jatkuu; ole mukana, kerro naapurillesi, tuttaville, työtovereillesi ja pyydä heitäkin mukaan!

Heimopäivät Rovaniemellä 9.-10.4. ovat tätä kirjoitettaessa edessäpäin. Toisaalla tässä lehdessä on päätoimittajan laatima pikakatsaus heimopäivistä ja seuraavassa numerossa niihin palataan. Ennakkotieto kertoo, että vaikka Rovaniemi etelästä katsottuna on kaukana, niin useimmille se ei sitä ole, sillä kiinnostus osallistua on ollut runsasta. Hienoa!

Tapahtumakalenteri kertoo monipuolisesta ja aktiivisesta heimotoiminnasta lehtemme sivuilla. Julkaisemme jatkossakin jäsenlehdessämme Minne mennä -tapahtumakalenteria. Sen onnistuminen ja sisällön tarkkuus ovat teistä kiinni, hyvät aktiiviset tapahtumajärjestäjät. Lähetäkää tietoa hyvissä ajoin meille KSS:n toimistoon (nro 5-6/2011 ilmestyy 29.6., tarkoitettu aineisto 31.5. mennessä), jotta voimme välittää tietoa kaikille lehtemme lukijoille. Kiitos.

Kirja- ja äänitemyynnissä on runsaasti uutuuksia. Valitse omasi ja tilaa jo tänään, siten varmistat sen saamisen - vaikka Äitienpäiväksi tai kevään juhliin. Nopeimmin tilaat netin kautta: www.karjalansivistysseura.fi > Toiminta > Kirjamyynti tai ottamalla yhteyttä tai käymällä toimistossamme.

Tuoreimpia ELDIA-uutisia. ELDIA-työryhmät kautta Euroopan ovat lähettäneet kyselykaavakkeita yli 20 eri kielellä valikoiduille vastaanottajille. Jos olet heidän joukossaan, etkä ole sitä vielä täyttänyt/palauttanut, tee se heti. Samoin haastattelujen kenttätyövaihe Suomessa ja Karjalassa sekä ensimmäisten vastausten analysointi ovat käynnissä. Tutkittua ennakkotietoa on luvassa ennen kesää.

Hyvää kevyän alkua siula!

KARI KEMPPINEN

Väinölä ilm